

VYSOKÁ ŠKOLA BÁŇSKÁ – TECHNICKÁ UNIVERZITA OSTRAVA
EKONOMICKÁ FAKULTA

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

2011

Alice Lhotáková

VYSOKÁ ŠKOLA BÁŇSKÁ – TECHNICKÁ UNIVERZITA OSTRAVA
EKONOMICKÁ FAKULTA

KATEDRA ÚČETNICTVÍ

Trestněprávní a ekonomické aspekty zkreslování údajů při žádosti o úvěr v bance
Criminal and Economic Aspects of Data Falsification in Bank Loan Application Process

Student: Alice Lhotáková

Vedoucí bakalářské práce: JUDr. Bohuslav Halfar

Ostrava 2011

„Místopřísežně prohlašuji, že jsem celou práci, včetně všech příloh, vypracovala samostatně“.

V Ostravě dne 11.5.2011

.....
Alice Lhotáková

Obsah:

1 Úvod.....	1
2 Typy kriminalit, příčiny páchaní trestné činnosti, osoby a subjekty, které ji provádí...	3
2.1 Tržní hospodářství.....	3
2.2 Vysvětlení pojmů	4
2.2.1 Hospodářská kriminalita.....	4
2.2.2 Ekonomická kriminalita	5
2.2.3 Finanční kriminalita.....	6
2.3 Příčiny páchaní ekonomické kriminality, osoby a subjekty, které ji provádí	7
2.3.1 Všeobecné rozdělení	7
2.3.2 Fyzické osoby	8
2.3.3 Podnikatelé a právnické osoby.....	13
2.4 Příčiny v ekonomickém prostředí	15
2.4.1 Rizika z mikroekonomického pohledu	15
2.4.2 Rizika z makroekonomického pohledu	16
3 Zkreslování údajů při žádosti o úvěr, ekonomické a trestněprávní důsledky.....	18
3.1 Zkreslování údajů a páchaní podvodů.....	18
3.1.1 Podvod a úvěrový podvod - definice	18
3.1.2 Vnitřní podvodná jednání - charakteristika	20
3.1.3 Vnější podvodná jednání - charakteristika	21
3.1.4 Druhy padělaných listin a dokumentů.....	21
3.1.5 Oblasti výskytu úvěrových podvodů	23
3.2 Důsledky pro banku	25
3.3 Ekonomické důsledky	27
3.4 Trestněprávní důsledky	29
4 Ochrana bank vůči páchaní úvěrových podvodů.....	33
4.1 Zaměstnanci	33
4.2 Vnitřní kontrolní systém	34
4.3 Ochrana banky před vnějšími vlivy	38
5 Závěr.....	41
Seznam použité literatury	44

1 Úvod

Rok 1989 je pro ČR zlomový rok v oblasti nejen politické, ale i sociální, kulturní, společenské a hospodářské. Po sametové revoluci dochází k prudkému rozvoji podnikání fyzických osob, zakládání a vzniku nových firem. Společnost, která až doposud nebyla na něco takového zvyklá je postavena tváří v tvář postupnému zavádění tržního hospodářství, vzniku konkurence, touhy lidí stát se úspěšnými a uznávanými podnikateli, touhy něco dokázat, ambice dosáhnout zisku a maximalizovat ho, a tak se finančně a majetkově zabezpečit. Otevírá se před námi nové období svobody na kterou lidé nejsou zvyklí, a která s sebou přináší dobré a špatné stránky.

Se zavedením podnikání, soutěživosti, konkurence aj. je spojen vznik a časté změny právních předpisů regulujících podnikání. Společnost začíná této situace využívat nejen k podnikání, ale mnohdy i k osobnímu obohacení, se kterým je spojen pocit jistoty v tomto nelehkém konkurenčním světě.

Přibývá trestných činů proti majetku a násilné kriminality.

Lidé mnohdy neváhají za účelem svého vlastního obohacení zneužít jiné osoby, subjekty, či použít různé prostředky a metody. Jedním ze způsobů, jak dosáhnout příp. finančního obnosu je prostřednictvím žádosti o úvěr v bance. V praxi jsem se nejčastěji setkala se zkreslenými údaji poskytnutými ze strany žadatele při žádosti o úvěr spojeným s následným úvěrovým podvodem dle § 250 b Trestního zákona. Ve své práci se budu touto problematikou zabývat, jelikož je mi blízká, vzhledem k mé profesi.

S účinností od 01.01.2010 byl vydán nový Trestní zákoník, ve kterém je definice úvěrového podvodu obsažena v § 211. Proto budu ve své práci používat oba zmíněné paragrafy. Pro úvěrové podvody spáchané do konce roku 2009 budu používat označení § 250b trestního zákona a pro úvěrové podvody spáchané od ledna 2010 to bude označení § 211 trestního zákoníku.

Cílem mé práce je analyzovat problematiku zkreslování údajů při žádosti o úvěr v bance. Pokusím se objasnit příčiny vzniku hospodářské kriminality a s ní související

kriminality ekonomické a finanční. Jelikož jsem si zvolila problematiku zkreslování údajů z úvěrové oblasti, budu ve své práci analyzovat možnosti a nejčastější případy zkreslování údajů a falšování dokumentů u mnou vybraných typů úvěrů. Při své analýze se budu pohybovat nejen ve vnitřním prostředí banky, ale i v jejím okolí. Provedu rozbor osob a subjektů, které tuto trestnou činnost páchají nebo se jí účastní. Zajímavé bude sledovat chování a způsob vystupování jednotlivých typů pachatelů, zvláště tzv. bílých koní, bílých límečků či trestní odpovědnost právnických osob. Zkreslováním údajů v úvěrové oblasti dochází k poskytování rizikových úvěrů. Ve své práci nastíním možné ekonomické důsledky, negativní vliv na banky a následky pro pachatele tohoto typu trestné činnosti. Budu se tedy zabývat i trestněprávní problematikou a trestními důsledky vyplývajícími z uvedené činnosti pro pachatele. V poslední kapitole se budu věnovat možným typům ochrany bank vůči páchání úvěrových podvodů.

Konečným výstupem mé práce bude souhrn zjištěných informací a návrh vhodných řešení prevence a ochrany bank před pácháním úvěrových podvodů.

2 Typy kriminalit, příčiny páchání trestné činnosti, osoby a subjekty, které ji provádí

2.1 Tržní hospodářství

Zatímco od roku 1975 do roku 1979 kriminalita poklesla a její mírný nárůst začíná až od roku 1983 do roku 1988, roky 1989 a 1990 jsou atypické [9].

Teryngel [9] ve své knize „*Podnikání, hospodářské a majetkové trestné činy*“, hovoří při porovnání roku 1990 s roky předchozími o kumulaci kriminogenních faktorů a v oblasti majetkové trestné činnosti přibývajících faktorech nových. Kumulace údajně vede k tomu, že se nepříznivé vlivy nikoliv sčítají, ale násobí.

Vedle úspěšných podnikatelů, kteří dosahují zisku a v podnikatelské činnosti se jim daří, jsou i tací, kteří jsou nuceni ukončit svou činnost z důvodu ztráty.

V silném konkurenčním světě se firmy a podnikatelé snaží přežít za každou cenu. Nemálo z nich sáhne i po možnosti méně populárních opatření, jako je např. zkreslení výsledku hospodaření, falšování účetních dokladů či jejich zamlčování před finančními úřady aj. státními institucemi.

Mnohdy se nemusí jednat přímo o osoby podnikatelů a jednatelů firem, ale také i o samotné zaměstnance, kteří za účelem svého vlastního majetkového nebo finančního obohacení podnikají dobrodružné akce, jak toho dosáhnout. Příležitosti se nacházejí všude. Především jsou dány oborem podnikání či oborem pracovní činnosti, která nám umožňuje se v ní nejenom dobře orientovat, ale také k něčemu přijít.

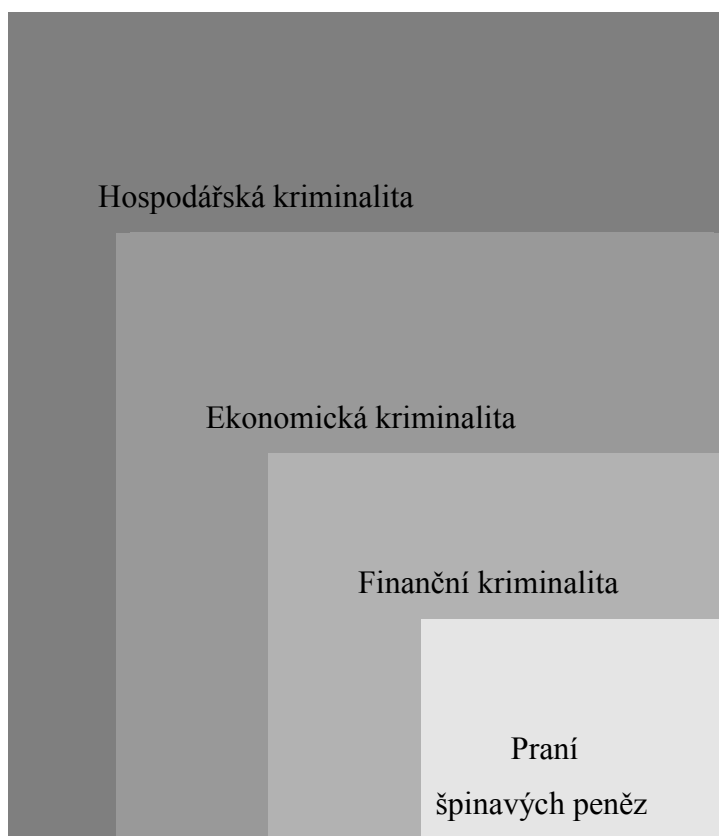
Dochází k páchání tzv. hospodářské kriminality a hospodářské trestné činnosti.

2.2 Vysvětlení pojmů

2.2.1 Hospodářská kriminalita

Hospodářskou kriminalitu také často označujeme jako kriminalitu ekonomickou a naopak. Zatímco ČR často pojmy používá jako synonyma a většinou používá pojem hospodářská kriminalita do které zahrnuje pojem ekonomickou kriminalitu a kriminalitu finanční, v zahraničí je převážně používán pojem ekonomická kriminalita. Sjednání obou výrazů pod pojem **ekonomická kriminalita** doporučuje Rada Evropy [1]. Proto budu i já ve své práci toto označení používat. Na níže uvedeném obrázku (viz Obr. 2.1) jsem vyobrazila propojení a vzájemnou spojitost jednotlivých typů kriminalit.

Obr. 2.1 Vyobrazení propojení jednotlivých typů kriminalit

Zdroj: vlastní

Hospodářskou kriminalitou rozumíme zaviněné jednání, které poškozuje nebo ohrožuje hospodářský výsledek, systém ekonomických a souvisejících právních vztahů, jejich fungování, práva a oprávněné zájmy subjektů těchto vztahů [3].

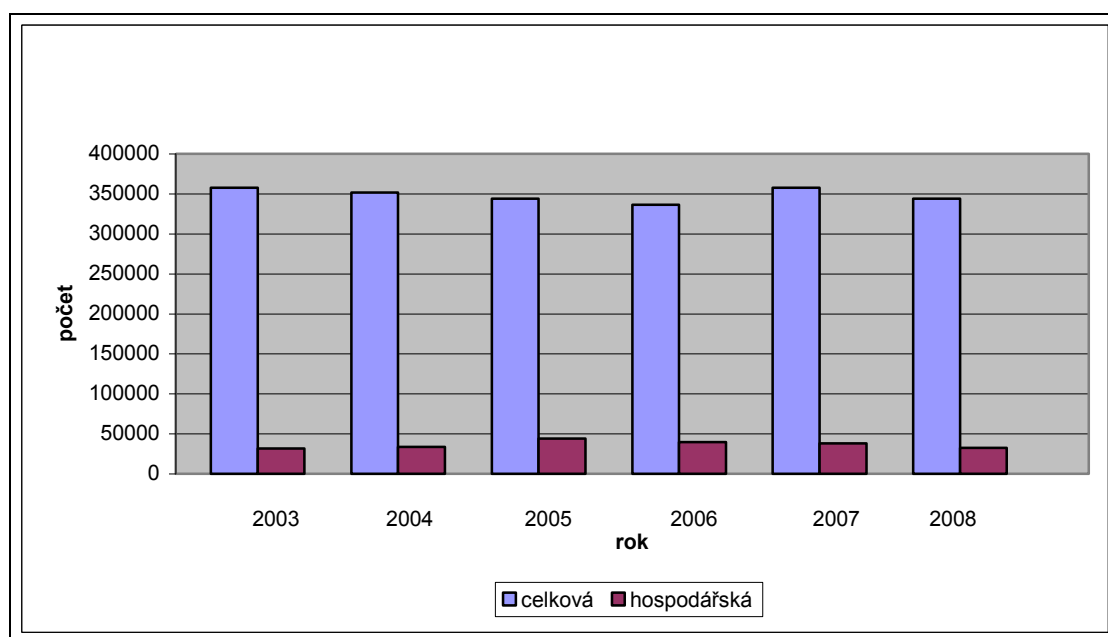

Dále je charakterizována jako:

- „Kriminalita zaměřená proti hospodářskému řádu a jeho fungování, při které dochází ke zneužívání hospodářských nástrojů.
- Hospodářskou kriminalitou je veškerá kriminalita pachatelů činných v hospodářském životě společnosti
- Hospodářskou kriminalitou je veškerá kriminalita vyskytující se v oblasti ekonomiky a spadají sem nejen trestné činy uvedené v hlavě druhé zvláštní části trestního zákona, ale i vybrané trestní činy hlavy deváté tohoto zákona, pokud se realizují v ekonomice“ [3, str. 7-8].

Níže uvedený graf (viz Graf 2.1) nám ukazuje podíl hospodářské kriminality na celkové trestné činnosti [6]:

Graf 2.1 Podíl hospodářské kriminality na celkové zjištěné trestné činnosti v ČR v letech 2003-2008.

Zdroj: [6, str. 108]

2.2.2 Ekonomická kriminalita

Ekonomická kriminalita je protiprávní jednání s ekonomickými prvky za účelem dosažení jakéhokoliv prospěchu (majetkového, finančního či jiného), v důsledku kterého způsobíme škodu jinému subjektu. Může se jednat o fyzickou osobu, stát, obchodní

společnost aj. při kterém současně dochází k naplnění znaků skutkové podstaty trestného činu. Odehrává se především v ekonomickém prostředí.

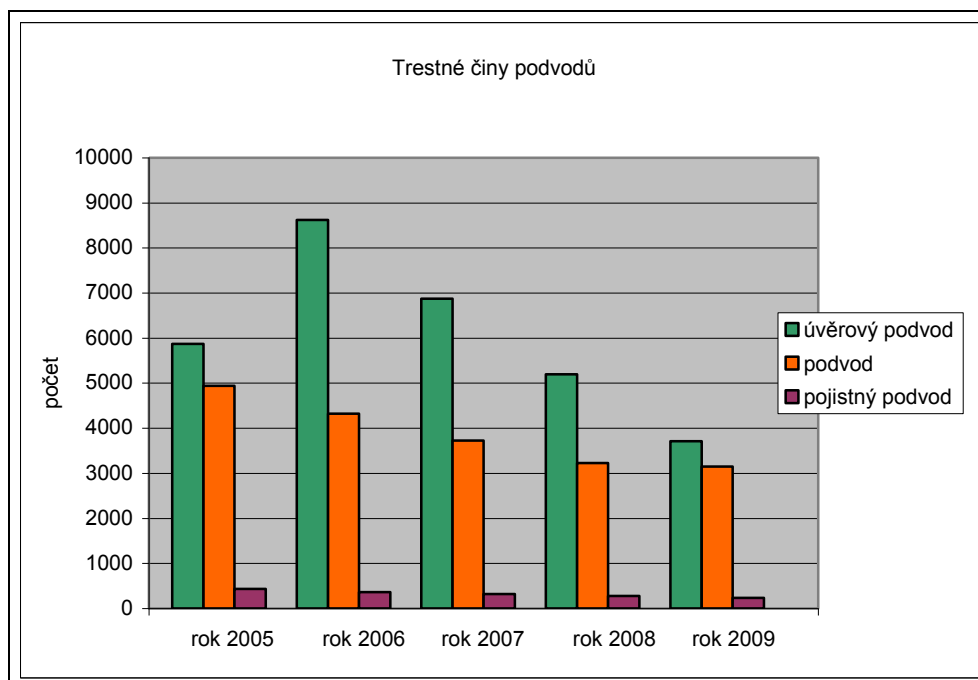
2.2.3 Finanční kriminalita

Nejvýznamnější a specifickou oblastí hospodářské kriminality je tzv. **kriminalita finanční** - jedná se o trestnou činnost páchanou ve finančním sektoru - finančních institucí, bank, kapitálového trhu, investičních společností, fondů, penzijních fondů aj.

Mezi nejčtenější trestné činy z celkového počtu hospodářských trestných činů v letech 2006-2009 patří právě úvěrovému podvodu dle § 250b trestního zákona, [6].

Počet úvěrových podvodů převyšuje i nad podvody pojistnými. Na níže uvedeném grafu (viz Graf 2.2) jsem vyobrazila podle statistických údajů soudů počet podvodů spáchaných od roku 2005-2009, rozdělený na **úvěrové** (§ 250b trestního zákona), **pojistné** (§ 250a trestního zákona) a **ostatní** (§ 250 trestního zákona). Z ukázky vyplývá, že úvěrové podvody jsou v této oblasti zastoupeny nejvíce a pojistné podvody naopak nejméně [32].

Graf 2.2 Trestné činy podvodů dle § 250b, § 250a, § 250 trestního zákona - podle údajů soudů

Zdroj: vlastní

2.3 Příčiny páchaní ekonomické kriminality, osoby a subjekty, které ji provádí

2.3.1 Všeobecné rozdělení

Trestnou činnost a úvěrové podvody může páchat téměř kdokoli bez rozdílu pohlaví, profese apod. Jedná se o fyzické osoby jednotlivce - občany či podnikatele, skupiny fyzických osob a dále fyzické osoby, které jednají jménem obchodních společností - jednatele, společníky, manažery aj.

Jejich rozdělení a hlavní příčiny bychom mohli provést asi takto:

- **Podnikatele** - zvyšování zisků, tunelování společnosti aj.
- **Manažery** - stejné jako viz. výše
- **Zaměstnance** - na úkor majetku nebo zájmů právnické nebo fyzické osoby podnikatele
- **Osoby vně podnikatelského subjektu** - smluvních partnerů, konkurentů. [1]

JUDr. Dušan Ružič, Ph.D. [6] ve své monografii *„Vývoj hospodářské kriminality v letech 2003 2008 a její legislativní úprava v České republice včetně porovnání s právní úpravou ve Slovenské republice“* rozděluje hospodářskou kriminalitu do tří oblastí z hlediska:

- **Trestněprávního pojetí** - jedná se o útoky na majetek a činnost podnikatelů. Je zaměřena proti hospodářskému řádu a jeho fungování.
- **Kriminalistického pojetí** - jedná se o společensky nebezpečná jednání páchaná v souvislosti s různými formami podnikání ohrožující hospodářskou soustavu, delikty

páchané vlastními zaměstnanci vůči zaměstnavateli, delikty páchané proti zájmům státu, veřejných institucí a jiných hospodářských subjektů.

- **Kriminologického pojetí** - kriminalita prováděná vysoce postavenou vrstvou podnikatelů, obchodníků a živnostníků, kteří využívají k páchání kriminality svého společenského postavení.

2.3.2 Fyzické osoby

Většinu z nás, při označení podvod či úvěrový podvod a osoby s ním spojené, asi v první chvíli napadne osoba na tzv. společenském dně. Osoba bez finančních prostředků, v nouzi, bez vzdělání apod. Ekonomickou či finanční kriminalitu mohou páchat nejen osoby s nižším společenským postavením, které se takto snaží přijít k penězům, ale mnohdy je opak pravdou. Ke spáchání úvěrového podvodu je zapotřebí alespoň špetka inteligence a důvěryhodnosti. Může se jednat o osoby vážené, úspěšné a společností uznávané. Jejich domnělá důvěryhodnost, která pramení např. z vysokého společenského postavení apod. je jejich velkou zbraní a prostředkem k páchání trestné činnosti. Tyto osoby jsou často slangově označovány jako **bílé límečky**.

Výraz **bílé límečky** se poprvé objevil v USA roku 1939 (byl definován E.H. Sutherlandem) a označoval jednání spáchané váženou a vysoce společensky postavenou osobou v rámci profese či povolání. Tyto osoby využívaly svou domnělou důvěryhodnost pramenící z jejího vysokého společenského postavení a prestiže [3].

V současné době se jedná o osoby, které jsou představiteli legálního podnikání. Jedná se o elitní společenskou vrstvu osob, které vystupují jako řádní občané. Jsou úspěšní v podnikání či zaměstnání. Většinou se jedná o osoby uznávané svým okolím, které se těší jejich plné důvěře. Bezúhonné osoby s vysokými pravomocemi, odpovědností a vysokou inteligencí.

A právě tito lidé se mohou stát nástrojem k manipulaci s jinými osobami, které podlehnou jejich zdánlivě dobrému jménu a pověsti.

Skuteční pachatelé chtějí mnohdy zůstat v utajení, a proto k páchání úvěrových podvodů zneužívají jiné fyzické osoby, které se stávají obětí své důvěřivosti, naivity, vydírání či se zúčastní trestného činu dobrovolně za účelem získání finanční provize za zprostředkování. Tyto zprostředkovatele označujeme jako **bílé koně**. Hlavním účelem jejich působení v průběhu celé operace je především zneprůhlednění transakce, přičemž tyto osoby nemusí tušit o nelegálnosti prováděného obchodu [34].

Vhodné jsou osoby z řad lidí v tíživé situaci - bezdomovec, narkoman aj., kterého upravitel do lepší podoby tím, že ho umyje, ošatí a nabídne mu odměnu za vykonanou službu. Tato osoba požádá svým jménem u banky o úvěr. Předkládané Potvrzení o výši příjmu je falešné a při jeho případném telefonické ověření bankou je na straně zaměstnavatele (který je do celé akce také zasvěcen) či osoby uvedené na daném formuláři, ochotně potvrzena jeho pravost. Po obdržení finančních prostředků od peněžního ústavu jsou peníze předány skutečnému pachateli. Jelikož jsou tito bílí koně ztracené existence bez majetku a příjmu, nemají co ztratit. Vězení pro ně naopak může být sociální záchranou. Bohužel na straně věřitele vzniká finanční ztráta z poskytnutého úvěru [28].

Skuteční pachatelé či jeho další komplicové vystupují také v roli „průvodce“ bílého koně. Sledují jeho jednání a účastní se celého procesu vyřizování úvěrového obchodu.

Často se vyznačují profesionálním a sebevědomým či agresivním chováním příznačným s tlakem na rychlost rozhodování a vyřízení úvěrového obchodu [1].

Pachatelé se pokouší ovlivnit zaměstnance banky, a to buď při osobním jednání či předložením padělané listiny, dokumentu aj. Milionové ztráty může bance přivodit podvodník, který využívá neobratnosti jejích zaměstnanců nebo případy, kdy zaměstnanec figuruje v roli komplice [2].

Úvěrový podvod může spáchat i **zaměstnanec banky** za účelem svého vlastního obohacení, ať už by jednal ve spojení s dalšími osobami uvnitř banky nebo v jejím okolí, či nikoliv. V souvislosti se svou pracovní činností tito zaměstnanci zneužívají svěřených dat a důvěrných informací.

Výsledkem výše uvedeného jednání může dojít ke vzniku velkých kauz:

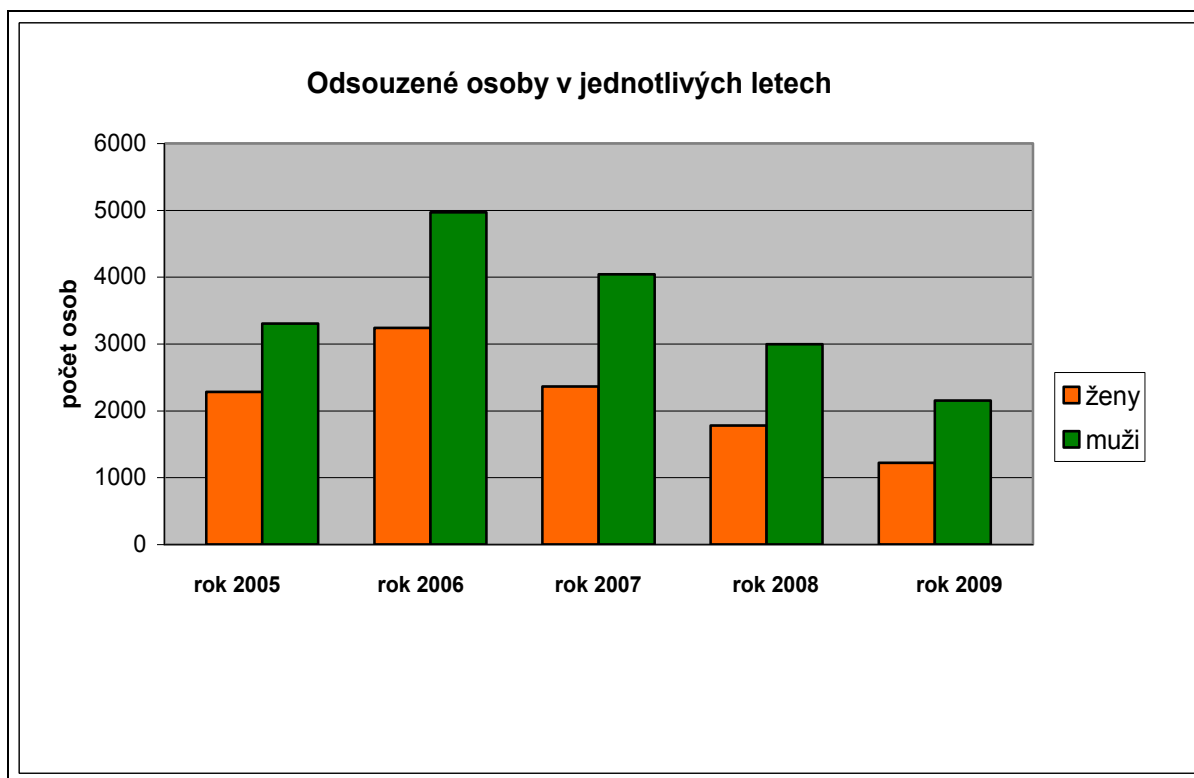
„Kauza Komerční banka I. - Někdejší šéfka odboru financování obchodů Komerční banky (KB) Jiřina Kaplanová dostala letos v srpnu kvůli pochybným úvěrům pro firmy kolem bývalého šéfa Českomoravského fotbalového svazu Františka Chvalovského pětileté vězení. Po dvouletém procesu o tom rozhodl pražský městský soud, který za úvěrový podvod uznal vinnými také další úředníky KB – Ivanu Neuhauslovou, Klaudii Nerglovou, Evu Žižkovou a Zdeňka Husara. Od jejich potrestání ale upustil. Další obžalované, Pavlu Puršovou a Hanu Suntichovou, zprostil obžaloby.

Žalobce vinil Kaplanovou a další úředníky KB z toho, že připravili banku v letech 1998 až 1999 špatnými podklady k žádostem o úvěr o téměř 1,5 miliardy korun.

Kauza Komerční banka II. - František Chvalovský je ve stejném, ale odděleně vyšetřovaném případě také obžalován za úvěrový podvod. Jím ovládané firmy získaly úvěry na obchody se zahraničními partnery, podle státního zástupce ale peníze ve skutečnosti často použily na zcela jiné účely, například na umořování předešlých dluhů. Obžalobu studuje soudce.“ [1, str. 52-53]

Zajímalo mě, jaké je složení osob, které páchají úvěrové podvody. Proto jsem ze statistických dat ročenek úvěrového podvodu dle § 250b trestního zákona zpracovala níže uvedený graf (viz Graf 2.3) a tabulku (viz Tab. 2.1). Je zde uveden počet a věk odsouzených osob za spáchaný úvěrový podvod (dle § 250b trestního zákona) za roky 2005-2009. Je zřejmé, že podvody jsou více páchány muži než ženami. Z toho u věkových skupin převažují osoby ve věku 30-39 let [32]:

Graf 2.3 Odsouzené osoby v ČR za spáchaný úvěrový podvod dle § 250b trestního zákona - podle údajů soudů

Zdroj: vlastní

Tab. 2.1 Počet odsouzených osob v ČR za spáchaný úvěrový podvod dle § 250b trestního zákona - podle údajů soudů

Rok \ Věk	2005	2006	2007	2008	2009
18-19	479	737	559	452	370
20-24	1096	1700	1178	967	682
25-29	926	1283	1045	745	508
30-39	1421	2044	1620	1119	833
40-49	1063	1543	1253	584	387
50 a více	601	899	742	584	387

Zdroj: vlastní

Čírtková [2] ve své knize „*Podvody, zpronevěry, machinace (možnosti prevence, odhalování a ochrany před podvodným jednáním)*“ uvádí, že projev nepoctivosti zaměstnance je dán jeho „**osobnostním vkladem**“ a bez něj k nepoctivosti nedojde.

Zaměstnance dělí do dvou hlavních skupin, a to na:

- **Totálně čestné** - jsou tací, kteří by za žádných okolností nezneužili své postavení. I v případě, kdy jsou v kontrolním mechanismu mezery a plat je nízký.
  - **Vyhraněné nepoctivce** - kteří neustále testují bdělost svého zaměstnavatele.
- [2, 5]

Většina zaměstnanců se zřejmě pohybuje někde mezi výše uvedenými skupinami. Poctivost zaměstnanců ovšem může být proměnlivou charakteristikou, která se mění v závislosti např. na jejich životní situaci aj. Může se jednat především o pokles příjmu z důvodu nezaměstnanosti člena rodiny, zadlužení zaměstnance, osobní problémy – alkoholismus, problémy v rodině aj. Ale i nespokojenost na pracovišti, pocit křivdy, konflikty na pracovišti a tím vzrůstající nenávist vůči firmě apod.

V naprosté většině nepoctivé chování zaměstnanců neodpovídá obrazu „**kriminality z materiální nouze**“ [2].

U velmi dobře ekonomicky zajištěných pracovníků (např. vedoucích, manažerů aj.) může být kriminalita způsobena přehnanou snahou o osobní postup na pracovní pozici, snaha prosadit se či vylepšení své prestiže aj. [2, 5]

Pracovníci na ***nižších pozicích*** se vyznačují při své nepoctivosti **frustračním modelem**, zatímco pro ***vyšší manažerské posty*** je naopak typickým osobnostním faktorem nepřiměřená snaha se prosadit a **výrazná orientace na osobní kariéru** [5].

Osobnostní pozadí ***bílých límečků*** tvoří výrazná ambicióznost. Z psychologického pohledu jde o egocentrického zaměstnance, který **touží po moci**, vysokém postavení a jde bez okolků za svým vysněným cílem [5].

Vyskytuje se stále více případů, kdy je tato kriminální činnost páchána středním či dokonce vyšším managementem organizací. Vyřešení případu je za daných okolností velmi

složitě. Podobně je tomu i v případech, kdy část managementu o kriminálních aktivitách ví, nebo se na nich dokonce podílí, či v případech kdy podvody ignoruje nebo toleruje. [2]

Stále více úvěrových podvodů se objevuje mezi členy rodiny, kdy v roli oběti a pachatele figurují blízcí i vzdálení příbuzní. Jedná se o známku obecného uvolnění morálky a vždy mezi příbuznými existují výrazně narušené vztahy [25].

2.3.3 Podnikatelé a právnické osoby

Rozhodující vliv na správný chod obchodní společnosti nebo podnikání - má správné rozhodnutí jejího jednatele, vedoucího pracovníka či podnikatele. Bohužel mnohdy pod tíhou stresu, problémových a konfliktních situací, vysokým nárůstem požadavků a nerovnováhy mezi vnějším prostředím a vnitřními možnostmi jednatele nebo pracovníka, který není schopen je řešit, dochází ke vzniku psychické zátěže, která může vytvořit podmínky pro vznik ekonomické kriminality nebo snížit schopnost těchto osob kriminalitě zabránit např. jejím pozdním rozpoznáním, pozdní reakcí na ně a nebo pozdním zavedením nápravných opatření.

Typickým projevem tohoto druhu kriminální činnosti jsou podvodná jednání [2].

Právnické osoby na rozdíl od fyzických osob podnikatelů jsou majetkově samostatné. To znamená, že mají svůj vlastní majetek a majetkovou odpovědnost, která vyplývá z právních vztahů, do kterých při své činnosti vstupují. Z toho vyplývá, že jednatele (společníci) obchodních společností nejsou spolumajiteli majetku těchto společností. Mají pouze podíl na příp. zisku, mají možnost prodat akcie společnosti, mají právo na vypořádací podíl, podíl na likvidačním zůstatku při zrušení společnosti z důvodu likvidace.

Jelikož společníci neručí za závazky obchodních společností:

- nemohou být poškozenými osobami
- mohou být pachateli ekonomické kriminality, jelikož majetek obchodní společnosti není majetek jejich vlastní, ale cizí [1].

Souběh funkce (člena) statutárního orgánu obchodní společnosti (s.r.o., a.s.), který je zároveň ve funkci vedoucího zaměstnance této společnosti bývá v českém podnikatelském prostředí velmi běžný a bývá často zneužíván.

Souběh funkce (člena) statutárního orgánu a vedoucího zaměstnance, nedostatky a důsledky tohoto spojení, popisuje ve svém článku časopisu „*Právní rozhledy*“ pan JUDr. Ivan Rada [10], který zde především upozorňuje na právní rozpor mezi ustanovením Obchodního a občanského zákoníku:

Statutární orgán společnosti je ten, kdo je smlouvou o zřízení právnické osoby, zřizovací listinou apod., oprávněn činit právní úkony právnické osoby ve všech věcech. Toto ustanovení vyjadřuje vnější působnost statutárního orgánu.

Statutárnímu orgánu však náleží i působnost vnitřní - obchodní vedení společnosti, které je rozhodující.

Obchodní zákoník pojem obchodní vedení nedefinuje. Pod pojmem obchodní vedení (uvádí se v důvodové zprávě k zákonu č. 370/2000 Sb.) se míní provozování základní hospodářské činnosti a rozhodování o záležitostech uvnitř společnosti.

Členu statutárního orgánu - fyzické osobě - nic nebrání v uzavření pracovněprávního vztahu nebo pracovního poměru s touto společností, pokud jeho náplní není výkon činnosti statutárního orgánu. Zároveň však je důležité, aby obsah pracovní náplně nebyl shodný s obsahem činnosti jednatele.

Vzhledem k tomu, že se jedná o dvě zcela odlišné činnosti (obchodní vedení společnosti x výkon řídicí činnosti), je souběh postavení člena statutárního orgánu a vedoucího zaměstnance možný v případech, kdy je statutární orgán orgánem kolektivním a vyloučen, pokud je orgánem individuálním.

Statutárním orgánem je jeden nebo více jednatelů.

Jednatelé jsou povinni vykonávat svou působnost s **péčí řádného hospodáře**. To znamená, že jsou povinni zachovávat mlčenlivost o důvěrných informacích a jiných

skutečnostech, u nichž by v důsledku jejich prozrazení mohli své společnosti způsobit škodu. Členové představenstva, kteří porušením právních povinností při své působnosti způsobili společnosti škodu, odpovídají za tuto škodu společně a nerozdílně. Odpovídají však jen za škodu, která byla způsobena plněním pokynu valné hromady, pokud byl tento pokyn v rozporu s právními předpisy [20].

Na páčání ekonomické kriminality se podílejí i **podnikatelé**. Za dobu mé praxe jsem se nikdy nesetkala s případem úvěrového podvodu, který by byl způsoben zkreslením údajů v daňovém přiznání. V souvislosti s podvody podnikatelů se můžeme častěji v ekonomice setkat s případy krácení daně, krácení poplatků a podobných povinných plateb - např. pojistného na zdravotní a sociální pojištění aj.

„ V Česku se stále najde nemalý počet podnikatelů, kteří se snaží šetřit, kde se dá, a to i klidně v rozporu se zákonem. Mezi nejčastější podvody patří poskytnutí služby zákazníkovi, aniž by poté došlo k fakturaci. Podnikatel pak příjmy nevykáže a ušetří tím na daních. Podle úředníků počet těchto vykuků kvůli vyšším výdajovým paušálům klesá. S tím však nesouhlasí samotní podnikatelé, kteří tvrdí, že řadě řemeslníků se vyplatí takto riskovat. Podnikatele neodrazují ani postihy, které jim v případě odhalení hrozí, a to navzdory tomu, že mohou skončit na řadu let dokonce ve vězení. “ [19].

2.4 Příčiny v ekonomickém prostředí

2.4.1 Rizika z mikroekonomického pohledu

Tržní prostředí je charakterizováno určitou mírou rizika. Především se jedná o riziko, které plyne z očekávaného hospodářského výsledku a dosaženého hospodářského výsledku, který je v mnoha případech ovlivněn ztrátami z podnikání. Jedná se o podíl ztráty na plánovaném výnosu.

Dále se jedná o rizika vyplývající z běžné podnikatelské činnosti. Může se jednat o riziko špatného rozhodnutí ze strany vedoucího pracovníka nebo podnikatele, které může mít negativní dopad na činnost firmy a příp. také na její hospodářský výsledek, pokud se nám důsledky špatného rozhodnutí nepodaří identifikovat a zvrátit včas.

Finanční riziko - zadlužení firmy v důsledku nedostatku finančních prostředků způsobené nedostatečným odbytem výrobků.

Tržní riziko - jako např. výroba na sklad - nedostatečný odbyt, vysoká cena výrobků aj.

Riziko operativní - v sobě zahrnuje provozní, výrobní aj., kde mohou vzniknout další nepředvídané situace.

Ale i **riziko sociální** ve vztahu k zaměstnancům. Např. nespokojenost zaměstnanců s výší svého platu, náplně práce, pracovními podmínkami a díky tomu způsobené jejich časté odchody ze zaměstnání aj.

Na vývoj finanční kriminality má také velký vliv vývoj nezaměstnanosti, výše výdělků, sociálních jistot apod.:

„Lidi, kteří nezvládají své dluhy, přibývá. Podíl hotovostních úvěrů nezaplacených 90 a více dnů po splatnosti se už v srpnu přiblížil jedenácti procentům. U půjček, poskytovaných přímo na nákup spotřebního zboží, je situace ještě horší. Jejich podíl se blíží 16 procentům. Platební morálka dlužníků při splácení nemovitostí se také zhoršuje. Přesto z úst vládních šetřílků obviňování privátních dlužníků z neodpovědného žití na dluh a projídání budoucnosti svých dětí, na rozdíl od pomlouvání státu, neuslyšíme“.

„I oni samozřejmě vědí, že platební morálka klesá hlavně díky tomu, že lidé v závislé pracovní činnosti přicházejí o práci. V lepším případě, že se jim snižují mzdy. U osob samostatně výdělečně činných proto, že je cíleně snižena kupní síla obyvatel a menší objem veřejných zakázek připravuje o možnost vydělávat.“ [27]

2.4.2 Rizika z makroekonomického pohledu

Vyplývají z hospodářské politiky státu, kdy přímo či nepřímo ovlivňuje výkon jednotlivých hospodářských odvětví formou uplatňování hospodářské politiky státu. Tržní regulace, změny legislativy, úprava právních norem, zahraniční obchod, příliv a odliv

kapitálu, inflace. Tyto a další, jsou faktory na které musí reagovat i obchodní společnosti a podnikatelé přizpůsobením své podnikatelské činnosti. Jedná se o tzv. neovlivnitelné riziko.

Podnikatel není schopen přímo zasáhnout nebo ovlivnit hospodářskou politiku státu. Může se jí jen přizpůsobit. Je velice důležité do jaké míry je schopen se přizpůsobit a změnu zajistit. Pokud změnu není možné realizovat, může dojít, z důvodu stresu apod., ke zkratovému jednání, které jsem popsala v podkapitole výše.

3 Zkreslování údajů při žádosti o úvěr, ekonomické a trestněprávní důsledky

3.1 Zkreslování údajů a páčání podvodů

3.1.1 Podvod a úvěrový podvod - definice

Poskytování úvěrů je hlavní činností podnikatelských aktivit bank. Z minulosti je známo, že dlouhodobější život na dluh si mohly dovolit jen národy bohaté - a i zde mohlo dojít díky úvěrové zadluženosti ke kolapsu. Bohužel zadlužování českých domácností není, na rozdíl od západních ekonomik, výrazem jejich ekonomického vzestupu, ale výrazem jejich nouze [14].

Díky nestálému a negativnímu vývoji ekonomiky s níž souvisí rostoucí nezaměstnanost, vznik ztrát z podnikání, příjmová diferenciací apod., kriminalita v ekonomice stoupá. Velkému zájmu ze strany pachatelů se těší bankovní sektor, který disponuje dostatečnými finančními prostředky. Tato vidina je pro pachatele natolik lákavá, že se pokouší finanční prostředky získat k vlastnímu obohacení.

Pomocí nežádoucí manipulace s údaji, informacemi či daty pachatelé díky zkresleným údajům využijí skutečnosti, že poškozenou organizaci či zástupce této organizace - např. jejího zaměstnance - uvedou padělanými listinami či zkreslenými, nepravdivými nebo neúplnými informacemi v **omyl a jejího omylu využijí**.

Podstatou páčání **Podvodu** (§ 209 trestního zákoníku) je tedy vlastní obohacení či obohacení jiného tím, že někoho uvedu v **omyl**, využiji něčího omylu nebo zamlčím podstatné skutečnosti a způsobím tak na cizím majetku škodu nikoli nepatrnou [11].

Předpokládá existenci příčinné souvislosti mezi omylem určité osoby a jí učiněnou majetkovou dispozicí a příčinnou souvislost mezi touto dispozicí a škodou na cizím majetku a obohacením pachatele či jiné osoby [1].

„O trestný čin podvodu nejde, pokud někdo pod nepravdivou záminkou vyláká majetkové plnění, na něž má právní nárok, neboť zde chybí obligatorní znak, kterým je neodůvodněný majetkový prospěch.“ [2, str. 38].

Definice **úvěrového podvodu** je obsažena v § 211 **trestního zákoníku** a na rozdíl od ostatních podvodů, trestní odpovědnost **vzniká již tehdy, kdy bance žádná škoda nevznikla** (úmysl pachatele nemusí ke škodě směřovat) a **úvěr je řádně splácen**. Skutková podstata trestného činu uvedená v tomto paragrafu **vzniká již** v případě uvedení nepravdivých nebo hrubě zkreslených či zamlčených údajů nebo použitím prostředků získaných z úvěru bez souhlasu věřitele na jiný, než určený, účel. Další rozdíly, které se týkají trestní odpovědnosti uvádím v kapitole 3.4 Trestněprávní důsledky.

Určitá názorová skupina hájí tezi, že pokud je úvěr pachatelem řádně splácen (i přesto, že peněžní prostředky použil na jiný, než smluvně sjednaný účel), nemělo by být takové jednání regulováno trestním právem, ale jinak [2].

V tisku se setkáváme i s pojmem „**loupež beze zbraně**“. Velmi často bývá tímto druhem podvodného jednání pachatelem dosaženo vyššího efektu než u násilné kriminální činnosti [2].

Podvodná jednání, jak jsem již naznačila v předchozí kapitole bychom mohli rozdělit na:

- **Vnitřní**
- **Vnější**

Vnitřní podvodná jednání - jsou prováděna vlastními zaměstnanci dané organizace.

Vnější podvodná jednání - jsou prováděny osobami mimo organizaci, nebo se také může jednat o spojení osoby vně organizace s osobou uvnitř organizace.

3.1.2 Vnitřní podvodná jednání - charakteristika

Vnitřní podvodná jednání - podvodná jednání páchána vlastními zaměstnanci k osobnímu prospěchu zaměřená proti zájmům jejich vlastní organizace. Zaměstnanci využívají svých znalostí, dlouhodobých zkušeností, využívají skulin ve vnitřních předpisech a procedurách. Jejich jednání jsou většinou zakryty legálními postupy a bývají páchána dlouhodobě a opakovaně. Odhalena jsou pouze náhodně a dokazování je často složité, jelikož chybí dostatek důkazů. Převážně je páchají jednotlivci. Organizované skupiny jsou výjimkou.

„Jestliže je vnější podvodné jednání provedeno převážně jednorázovým aktem, pak vnitřní podvodné jednání je prováděno ve většině případů dlouhodobě a opakovaně. Jedná se o vysoce latentní a těžce odhalitelnou činnost, která je odhalována často až po letech jejího páchání, a to často náhodou. Organizace zabývající se studiem tohoto typu podvodných jednání odhadují, že významná část z nich není odhalena vůbec.“ [2, str. 15].

Pachatelé - zaměstnanci - při své „činnosti“ využívají pozměněných či zfalšovaných listin a dokumentů. Velmi jednoduchou úpravu provedou tím, že původní údaj „opraví“ např. přepsáním, připsáním, vymazáním, doplněním požadovaných údajů - např. přidáním nuly k celkové výši uvedené částky či paděláním podpisů oprávněných osob. Další skupinou forem vnitřních podvodných jednání je vytváření fotokopií nebo duplikátů dokumentů, které se díky jejich zfalšování liší od svého originálu např. v uvedených číslech, označení aj. Můžeme se setkat i s případy tzv. „**mrtvých duší**“. Jedná se o doklady předkládané za zaměstnance (žadatele o úvěr), který neexistuje [2].

Čírtková [2] uvádí, že je důležité sledovat tzv. „**příznaky**“ při činnosti zaměstnance. Každá činnost na pracovišti má určité charakteristické projevy. Je proto důležité sledovat, zda nedochází k jejím nežádoucím odchylkám:

- může se jednat o příliš brzké příchody do zaměstnání, či naopak pozdní odchody ze zaměstnání
- záznamy, které mají být prováděny jsou prováděny nedbale
- dokumenty, se kterými pracuje, jsou pozměněny, údaje vymazány
- odmítá pomoc či asistenci jiné osoby aj.

3.1.3 Vnější podvodná jednání - charakteristika

Na rozdíl od vnitřních podvodných jednání je páchatel buď jednotlivci nebo skupiny. Pokud pomineme složité kauzy, vnější podvodná jednání vycházejí najevo krátce po jejich spáchání a na rozdíl od vnitřních podvodných jednání jsou snadněji dokazatelné - při vyšetřování těchto případů se vlastní zaměstnanci snaží aktivně účastnit a pomáhat, na rozdíl od vnitřních podvodných jednání, ve kterém jim může případně hrozit nařčení ze spolupráce s pachatelem apod. Pachatelé využívají především mezer v zákonech apod. Dalším významným prvkem, kterým se liší od vnitřního podvodného jednání, je ten, že se u vnějšího podvodného jednání **pachatel pokouší skrýt svou identitu** [2].

„Pachatel trestného činu je , kdo svým jednáním naplnil znaky skutkové podstaty trestného činu nebo jeho pokusu či přípravy, je-li trestná.“ [11]

3.1.4 Druhy padělaných listin a dokumentů

Jelikož při žádosti o úvěr musí žadatel prokázat svou totožnost, můžeme se v počáteční fázi u vyřizování úvěru setkat se zfalšovanými doklady totožnosti žadatelů o úvěr - především se může jednat o **občanský průkaz či ostatní doklady totožnosti** jako např. pas apod. Současné moderní technologie a moderní technika pozitivně nahrávají pachatelům a snadněji jim umožňují falšovat a padělat listiny, doklady aj. Padělané dokumenty díky tomu mohou být velmi špatně rozeznatelné od těch pravých.

V případě tzv. **bílých koní**, o kterých jsme hovořili v předchozí kapitole **nedochází k falšování jejich dokladů totožnosti**. Tito lidé, nejen, že jednají dle pokynů pachatele, ale také pachateli propůjčují svou identitu. Při jednání v bance vystupují svým pravým jménem a předkládají svůj pravý - nefalšovaný - doklad totožnosti.

„Typické znaky padělaného občanského průkazu:

- *úřední razítko není natištěno přes pravý dolní roh, ale přes obličej,*
- *v levém dolním rohu chybí suchá pečeť (prolis lipového listu),*
- *místo vydání občanského průkazu je PČR Praha 9, ale použité úřední razítko je z Prahy 3,*

- Obr. 3.1** Vzor upraveného občanského průkazu

Zdroj: [2, str. 62]

Obr. 3.2 Vzor upraveného občanského průkazu

Zdroj: [2, str. 63]

Každý žadatel při žádosti o úvěr musí prokázat nejen svou totožnost, ale i svou **bonitu** – finanční situace, na základě které banka ověřuje, zda je žadatel vhodný k poskytnutí úvěru a zda bude po finanční stránce schopen úvěr řádně splácet [29].

Svou bonitu, žadatel o úvěr (fyzická osoba občan), prokazuje předložením formuláře **Potvrzení o výši pracovního příjmu**. Ve své praxi jsem se nejčastěji setkala - při žádosti o osobní spotřebitelský úvěr - nejen s případy žádostí prostřednictvím bílých koní, ale většina úvěrových podvodů se týkala žádosti na základě předložení zkreslených údajů obsažených ve zmiňovaném formuláři Potvrzení o výši pracovního příjmu. Také jsem se setkala i s případy, kdy v celém procesu vyřízení úvěru, s pachatelem - žadatelem - spolupracoval i jeho zaměstnavatel.

Jelikož pachatelům při zkreslování jednotlivých dokumentů také pomáhá moderní výpočetní technika, mnohdy na první pohled není pochyb, že se jedná o originál, i přesto, že jde ve skutečnosti o padělek. Pokud se jedná o zkreslování údajů a **páchání trestné činnosti jednotlivci** - je odhalení většinou daleko jednodušší na rozdíl od páchání trestné činnosti **organizovanou skupinou osob**. K odhalení může dojít v případě, kdy banka začne následně ověřovat pravdivost uvedených údajů. Nejčastěji se jedná o případ, kdy zaměstnavatel (firma, společnost) pod uvedeným názvem buď neexistuje, nebo existuje, ale žadatel o úvěr u dané společnosti nepracuje apod. [2].

3.1.5 Oblasti výskytu úvěrových podvodů

Úvěrovou smlouvu nebo také smlouvu o úvěru označuje Obchodní zákoník jako tzv. **absolutní obchod**. Znamená to, že se závazkový smluvní vztah řídí touto úpravou bez ohledu na povahu účastníků úvěrové smlouvy (a bez ohledu na účel jeho poskytnutí). Od smlouvy o půjčce se liší tím, že smlouva o úvěru nevyžaduje, aby k poskytnutí peněžních prostředků skutečně došlo. Předmětem smlouvy o úvěru mohou být pouze peněžní prostředky. Předmětem smlouvy o půjčce může být cokoliv (např. jakákoliv movitá věc aj.) [8].

Oblast výskytu úvěrových podvodů je široká. V následující části se pokusím objasnit nejčastější způsoby páchání úvěrových podvodů u mnou vybraných typů úvěrů.

Osobní spotřebitelský úvěr je forma půjčky, kterou banky poskytují fyzickým osobám občanům za účelem krytí jejich finančních potřeb.

Osobní spotřebitelský úvěr dále dělíme na účelový a neúčelový. Klienti při své žádosti využívají především tzv. **neúčelový spotřebitelský úvěr**. Klient - žadatel - může získané finanční prostředky použít dle svého uvážení, na cokoli (koupě auta, zaplacení školného, dovolená). Také ve vztahu k úvěrovým podvodům se v praxi tyto typy vyskytují častěji než účelové spotřebitelské úvěry. Žadatel o úvěr již neprokazuje účel použití úvěru, čímž si pachatel usnadňuje práci s dalším zkreslováním údajů, výkazů, dokladů aj. U **účelového spotřebitelského úvěru** musí žadatel mimo jiné prokázat účel čerpání - použití - finančních prostředků a tento účel musí také bance doložit pomocí příslušných dokumentů specifikovaných v uzavřené úvěrové smlouvě.

U **hypotéčních úvěrů či úvěrů zajištěných nemovitostí** se můžeme setkat s případem nadhodnocení ceny nemovitosti. Hodnota nemovitosti je pro banku důležitá z hlediska zajištění hypotéčního úvěru. Odhadce za úplatu záměrně ve svém znaleckém posudku nadhodnotí cenu zastavované nemovitosti, což pomůže žadateli při jednání s bankou, při podání žádosti o hypotéční úvěr. Čím je cena nemovitosti vyšší, tím vyšší částku úvěru může banka žadateli poskytnout. Jelikož banka nezná skutečný stav zastavované nemovitosti, může zde velmi snadno dojít k úvěrovému omylu. Pokud dojde ke vzniku delikvence - žadatel není schopen dostát svých závazků plynoucích z úvěrové smlouvy - jedná se o prodlení ve splácení úvěru a vzniku částky po splatnosti neboli dluhu, je banka oprávněna nakládat se zastavenou nemovitostí dle svého uvážení. To může znamenat i prodej nemovitosti. V případě, kdy je hodnota nemovitosti nedostačující vzhledem k výši poskytnutého hypotéčního úvěru a není schopna finančně pokrýt částku vyčerpaného úvěru, vzniká bance ztráta.

Banky jsou pomocí svých úvěrů často využívány k finanční podpoře mnoha **obchodních transakcí**. Velmi neprůhledným úvěrovým podvodem se může pro banku stát podvodné jednání, ve kterém (nejen v obchodním styku) vystupují ve shodě vzájemně spolupracující obchodní partneři či skupina spolupracujících osob - např. prodávající a kupující - dodavatel a odběratel. Tato situace se může vyskytnout nejen u osobních úvěrů poskytovaných fyzickým osobám, ale i u úvěrů poskytovaných podnikatelům, firmám nebo obchodním společnostem.

Jedná se o známý případ, kdy firma BCL rakouského podnikatele s izraelským státním občanstvím Baraka Alona připravila Komerční banku o 250 milionů dolarů. Úvěry byly poskytnuty v letech 1996-1999 na fiktivní obchody s obilím a ocelí. Dalším obžalovaným v této kauze byl Chorvat Zvonko Stojević a jeho firma Stone and Rols, která byla fiktivním dodavatelem obilí pro firmu BCL [2, 26].

3.2 Důsledky pro banku

Negativní dopady pro poškozenou banku nebo organizaci tkví nejen ve škodě na majetku, ale může také dojít k poškození jejího dobrého jména a pověsti, což často bývá mnohem závažnější a také může mít dlouhodobý negativní vliv na její budoucnost.

Zkreslená výše pracovního příjmu či výsledku hospodaření, který byl žadatelem záměrně nadhodnocen nad jeho skutečnou výši, zkreslené účetní výkazy, falešné dokumenty aj. - vede k množství chybně poskytnutých úvěrů. Vzhledem k tomu, že banka poskytla úvěr na základě zkreslených údajů, nezná realitu a skutečnou finanční situaci žadatele o úvěr apod. Může proto dojít k následným problémům, které se mohou odrazit na fungování banky, ale i celkové ekonomiky státu:

- Žadatel podcenil své finanční možnosti. Pokud se jedná o nízkopříjmovou domácnost nebo domácnost s jedním žadatelem, může v případě ztráty zaměstnání či nemoci dojít ke vzniku nesplácení úvěru. Dochází k **zadlužování domácností**, vzniku **delikvence** - nesplácení. Vznik **insolvencí** - úpadku - v důsledku neplnění svých závazků - snižuje množství úvěrovatelných projektů a příležitostí k úvěrové aktivitě bank.
- V důsledku množících se finančních škod na straně banky může také dojít k **oslabení jejího vlastního kapitálu**. Zároveň to vede banku k **obezřetnému jednání ve styku s klienty** a **zprísňení úvěrových podmínek** v podobě zvyšování úrokových sazeb úvěrů, zvyšování poplatků či vyšších požadavků na bonitu klienta, zajištění úvěrů apod.
- Úvěrové opatření bank může vést ke vzniku **politických tlaků** na banky na změkčení podmínek úvěrování.

- Přísné úvěrové podmínky brzdí domácnosti, firmy aj. v jejich rostoucí spotřebě a rozvoji. Nízká spotřeba a pomalý rozvoj **brzdí ekonomický růst**.

Vysoká zadluženost obyvatelstva také způsobuje pokles v objemu poskytovaných úvěrů. Zatímco se od roku 2002 tempo růstu objemu poskytovaných úvěrů zvyšovalo (viz Graf 3.1), díky zhoršené ekonomické situaci, evidujeme v roce 2009 - v porovnání se stejným obdobím předchozího roku - zhruba 22% pokles zájmu o úvěrové produkty z nabídky bank (viz Graf 3.2):

Graf 3.1 Vývoj objemu poskytnutých úvěrů domácnostem v mil. CZK v letech 2002-2006 (podle čtvrtletí)

Vývoj úvěrů domácností podle čtvrtletí v letech 2002 -2006					
	<i>(v mil, celkové úvěry, průměrné stavy)</i>				
	2002	2003	2004	2005	2006
1Q	146.934,1	187.605,7	244.966,2	322.128,1	429.436,7
2Q	153.348,5	197.377,9	260.340,1	345.093,1	456.850,1
3Q	162.348,5	211.287,2	278.718,1	371.329,2	490.952,8
4Q	175.396,1	228.875,4	303.659,0	403.795,5	

Zdroj: [31]

Graf 3.2. Vývoj objemu poskytnutých úvěrů v letech 2008-2009 (meziměsíční změna)

Zdroj: [24]

3.3 Ekonomické důsledky

Průzkum, který provedla společnost M.B.A. Finance nám říká, že více než 35 % dlužníků, kteří mají problém splácet či nesplácí své závazky vůbec, spadá do věkové kategorie 31 - 40 let. Další v pořadí je věková skupina 21 - 30 let s 23,5 % (viz Obr. 3.3):

„V posledních šesti měsících jsme zaznamenali zvýšené procento dlužníků, kteří plní své závazky s velkými obtížemi, nebo nejsou schopni plnit vůbec. Přesto, že objem poskytnutých úvěrů klesá, míra delikvence i nadále roste. Vliv ekonomického oslabení se projevil zejména v kategorii 31 - 40 let, do které spadají silné ročníky sedmdesátých let, jež v posledním období zakládaly rodiny, rekonstruovaly bydlení a hojně využívaly půjček a úvěrů na vybavení domácností. V kategorii 21 - 30 let je motiv k zadlužování způsoben růstem životního standardu a především výdaji na zajištění telekomunikačních služeb.“ [22].

Obr. 3.3 Věková kategorie dlužníků a jejich zastoupení v %

Věk	%
< 20	2 %
21 – 30	23,5 %
31 – 40	35,5 %
41 – 50	21 %
51 – 60	13 %
60 >	5 %

Zdroj: [22]

Nejvíce jsou zadluženi občané Olomouckého kraje – jedná se o 88% dospělých. Na druhém místě se umístili obyvatelé Moravskoslezského kraje s 86% a třetí v pořadí se drží Ústecký kraj – zkušenost má 84% obyvatel [23].

Díky nedostatku finančních prostředků nemají lidé z čeho utrácet a do čeho investovat, jejich spotřeba se snižuje. V důsledku toho dochází k poklesu ekonomického rozvoje a poklesu HDP. S poklesem poskytovaných úvěrů od roku 2007 klesá i HDP. Nejvyšší HDP

(od roku 1996 - do roku 2009) byl v roce 2006. Jeho hodnota činila 6,8%. V roce 2009 došlo díky finanční krizi k razantnímu poklesu na hodnotu -4,1% [14, 16].

HDP - neboli hrubý domácí produkt, je základní národohospodářský ukazatel, který používáme pro měření výkonnosti ekonomiky. Slouží k měření ekonomického rozvoje dané země.

V souvislosti s privatizací státních bank vláda narazila na neočekávaný problém nesplacených úvěrů - „toxických aktiv“, které ovlivňovaly nejen životaschopnost bank, ale i jejich prodejní cenu. Za účelem ozdravení bankovního sektoru zřídila vláda v roce 1991 tzv. Konsolidační banku, která se později stala **Českou konsolidační agenturou**. Tato státem vlastněná organizace vykupovala u bank jejich špatné úvěry. Díky tomu se banky prodaly zahraničním investorům za vyšší cenu. V České konsolidační agentuře bylo „konsolidováno“ za peníze daňových poplatníků 600 miliard korun špatných úvěrů, z nichž mnohé nebyly nikdy vykoupeny. Dnem 31.12.2007 oznámilo Ministerstvo financí zánik České konsolidační agentury bez likvidace. Jelikož po agentuře zůstala ztráta ve výši 242 miliard korun, bude postupně uhrazena ze státního rozpočtu – tedy z kapes daňových poplatníků [12].

*„**Korupce** (latinsky *corrumpere* = *kazit, oslabit, znetvořit, podplatit*) je zneužití postavení nebo funkce v politice, veřejné správě, hospodářství, k osobnímu prospěchu.“ [35].*

Ve světě ekonomiky se s tímto pojmem setkáváme zcela běžně. Dochází k ní na všech úrovních, ve všech oborech. Zřejmě většina z nás si pod tímto pojmem, v první řadě, vybaví politiku a úplatky.

Ve vnitřních podvodných jednáních se především může jednat o případ podplacení bankovního úředníka při požadavku na upřednostnění žádosti o úvěr před ostatními. Bankovní úředník může za úplatek zkreslit údaje a informace předložené žadatelem o úvěr, což může vést ke vzniku výhodnějších úvěrových podmínek pro žadatele nebo k samotnému poskytnutí úvěru.

Na straně vnějších podvodných jednáních se jedná o korupci např. statutárního orgánu, vedoucího pracovníka apod. který byl podplacen, aby předložil bance zkreslené dokumenty či informace při žádosti o úvěr.

V případě tzv. bílých koní nehovoříme o korupci - i přesto, že tyto osoby mohou přijmout za zprostředkování úvěru úplatek ve formě peněžní odměny. Tyto osoby nevyužívají svého postavení, jen propůjčují svou identitu a fyzicky nahrazují skutečného žadatele tak, aby došlo k jeho utajení při jednání s bankou.

Korupci dělíme na **velkou** a **malou**. „*Velká korupce* bývá spojována s korupcí politických špiček a čelních představitelů veřejnosti a společenského života. Úplatky v těchto sférách dosahují značného rozsahu a bývají velmi dobře utajovány. Mají velký prospěch jak pro korumpujícího, tak pro korumpovaného.“ Jedná se o případy zpronevěry či nehospodárné využívání veřejných zdrojů, přidělování monopolních licencí aj. [35].

Malá korupce - „Jde o korupci v běžném životě, tzn. uplácení úředníků, dopravních policistů, činitelů veřejné správy atd. Do tohoto druhu korupce je zapojeno větší množství účastníků, ale úplatky jsou nepoměrně menší než u velké korupce. V mnoha zemích je tento typ korupce brán jako nezbytná součást fungování společnosti.“ Jedná se o podplácení úředníků, zneužívání pravomocí, záměrně nepřehledná regulace aj. [35].

3.4 Trestněprávní důsledky

Většina lidí si neuvědomuje (např. bílí koně), že zkrsláním údajů **páchají trestnou činnost** a jejich konání může být odměněno formou řádného trestu. **Stávají se tak pachatelé trestné činnosti**. V oblasti úvěrů hovoříme o tzv. úvěrové trestné činnosti. Tuto problematiku upravuje § 211 Trestního zákoníku č. 40/2009 Sb., který stanoví, že:

Ten, kdo při sjednávání úvěrové smlouvy nebo při čerpání úvěru uvede **nepravdivé nebo hrubě zkreslené údaje**, nebo **podstatné údaje zamlčí**, bude potrestán *odnětím svobody až na 2 léta nebo zákazem činnosti*. Stejný trest bude vyměřen pachateli, který bez souhlasu věřitele, v nikoli malém rozsahu (tj. v rozsahu min. Kč 25.000,-- až do výše škody většího rozsahu) **použije peněžní prostředky z účelového úvěru na účel jiný, než je sjednáno v úvěrové smlouvě** [8].

Odnětím svobody na 6 měsíců až 3 léta bude pachatel potrestán v případě, pokud již byl za tento trestný čin v posledních 3 letech odsouzen nebo potrestán. Hovoříme o tzv. **recidivě trestného činu** úvěrového podvodu a tato je pokládána za zvlášť přitěžující okolnost. Odsouzení za takový trestný čin se považuje skutečnost, kdy odsuzující rozsudek nabude právní moci - i přesto, že nedojde nebo nedošlo k výkonu trestu [8].

Ten, kdo způsobí na základě výše uvedeného trestného činu **větší škodu** (tj. v rozsahu min. Kč 50.000,-- až do výše značné škody) bude potrestán *odnětím svobody na 1 až 5 let nebo peněžitým trestem* [8].

Pokud je trestný čin úvěrového podvodu **spáchán členy organizované skupiny** nebo ji spáchá jako osoba, která má zvlášť uloženou povinnost hájit zájmy poškozeného nebo ten, kdo takovým činem způsobí **značnou škodu** (tj. v rozsahu min. Kč 500.000,-- až do výše škody velkého rozsahu) - hrozí mu *odnětí svobody na 2 léta až 8 let*. Jedná se o zvlášť přitěžující okolnost [8].

Odnětím svobody na 5 až 10 let je potrestán ten, kdo svým činem (opět viz. Výše) způsobí **škodu velkého rozsahu** (tj. minimálně ve výši Kč 5.000.000,--) nebo spáchá-li takový čin v úmyslu umožnit nebo usnadnit spáchání trestného činu vlastizrady (§ 309), teroristického úroku (§ 311) nebo teroru (§312) [8].

Příprava je trestná. Není však obecnou formou trestné činnosti, a proto musí trestní zákoník ve zvláštní části její trestnost u konkrétního trestného činu stanovit.

*„Za **nepravdivé** se považují **údaje**, jejichž obsah vůbec neodpovídá skutečnému stavu, o němž je podávána informace, a to byť jen o některé důležité skutečnosti pro uzavření úvěrové smlouvy nebo pro čerpání úvěru. Za **hrubě zkreslené údaje** považujeme takové, které mylně nebo neúplně informují o podstatných a důležitých okolnostech pro uzavření úvěrové smlouvy nebo pro čerpání úvěru, což může vést k zásadně nesprávným závěrům o skutečnostech rozhodných pro uzavření úvěrové smlouvy nebo pro poskytnutí peněžních prostředků.“* [8, str. 1903].

Podstatné údaje jsou takové, které jsou rozhodující nebo zásadní (tj. podstatné) pro uzavření nebo poskytnutí peněžních prostředků na základě uzavřené úvěrové smlouvy, tedy

takové údaje, které by vedly (pokud by byly druhé straně známy), k tomu, že úvěrové smlouva by nebyla uzavřena. Nebo by úvěrová smlouva byla uzavřena a peněžní prostředky by při čerpání byly poskytnuty, ale za podstatně méně výhodných podmínek pro stranu, která údaje zamlčela nebo v jejíž prospěch byly zamlčeny [8].

Objektem ochrany § 211 trestního zákoníku je podobně jako u Podvodu dle § 209, tohoto zákoníku - **cizí majetek**. Na rozdíl od § 209, však § 211 poskytuje ochranu majetkovým právům a vztahům v užším rozsahu sjednávání úvěrových smluv a také jejich účelovému určení. Proto chrání i cizí majetek v oblasti úvěrování. Skutková podstata poskytuje ochranu majetku a majetkových práv věřitelů i dlužníků v souvislosti s řádným sjednáváním úvěrových smluv a čerpáním úvěru v případě, kdy pachatel při sjednávání úvěrové smlouvy nebo při čerpání úvěru uvede nepravdivé nebo hrubě zkreslené údaje nebo podstatné údaje zamlčí.

Dalším objektem je **ochrana majetkových zájmů věřitelů** poskytujících plnění vázané na určitý účel uvedený v úvěrové smlouvě, v případě, kdy pachatel bez souhlasu věřitele, v nikoli malém rozsahu, použije prostředky získané z účelového úvěru na účel jiný.

Další rozdíl spočívá v trestní odpovědnosti pachatele za trestný čin. Dle § 211 trestního zákoníku **není nutné, aby věřitel jednal v omylu**, tzn. jednání pachatele nemusí vést k omylu banky nebo jiného věřitele, na základě kterého by poskytl plnění ve formě peněžních prostředků dlužníkovi. A také opačně v případě, kdy je pachatelem věřitel, který by dlužníkovi uvedl nepravdivé nebo hrubě zkreslené údaje nebo zamlčoval podstatné údaje při sjednávání úvěrové smlouvy nebo při čerpání úvěru.

K **trestnosti tohoto činu se rovněž nevyžaduje**, aby pachatel skutečně vylákal peněžní prostředky na základě poskytnutého úvěru. Pokud však pachatel takové plnění úvěrovým podvodem vyláká, může jít podle jeho výše o způsobení škody, která podmiňuje použití vyšší trestní sazby ve smyslu § 211 odst. 4, 5 písm. c) nebo odst. 6 písm. a). Trestní odpovědnost dle § 211 o úvěrovém podvodu může vzniknout **jen v návaznosti na smlouvu o úvěru**, a **nikoli v návaznosti na jiné smlouvy**, jejichž předmětem také může být poskytnutí peněžních prostředků (např. smlouva o půjčce dle § 657). V ostatních případech se může jednat o trestní postih dle § 209 Podvod.

Trestný čin - je protiprávní čin, který trestní zákon označuje za trestný, a který vykazuje znaky uvedené v Trestním zákoníku č. 40/2009 Sb. V Trestním zákoně č. 140/1961 Sb. (platný do konce roku 2009) byl trestný čin navíc definován jako čin nebezpečný pro společnost [36].

Trestnost činu se posuzuje podle zákona účinného v době, kdy byl čin spáchán. Z tohoto důvodu trestné činy spáchané do konce roku 2009 jsou posuzovány dle Trestního zákona č. 140/1961 Sb. a trestné činy spáchané od ledna 2010 dle Trestního zákoníku č. 40/2009 Sb.

„Čin je spáchán v době, kdy pachatel nebo účastník konal nebo v případě opomenutí byl povinen konat. Není rozhodující, kdy následek nastane nebo kdy měl nastat“ [11, str.352]

Poskytnutí peněžních prostředků věřitelem dlužníkovi je vázáno **na žádost dlužníka**. Žádost se musí stát v souladu se smlouvou o úvěru, přičemž soulad se smlouvou se musí týkat všech jejích částí.

Do níže uvedené tabulky jsem zpracovala počet trestných činů úvěrového podvodu dle § 250b trestního zákona spáchaných v letech 2005-2009 rozdělených na jednotlivé kraje a hlavní město Praha (viz Tab. 3.1). Severomoravský kraj je jedním z nejčastějších míst výskytu tohoto typu podvodů [32]:

Tab. 3.1 Počet trestných činů úvěrového podvodu dle § 250b trestního zákona dle jednotlivých krajů a hlavního města Prahy, spáchaných v letech 2005-2009

ROK	NÁZVY KRAJŮ							
	Praha	StČ	JČ	ZČ	SČ	VČ	JM	SM
2005	496	263	541	431	1370	731	640	1396
2006	726	453	583	687	1951	805	1391	2023
2007	686	387	397	498	1532	862	1050	1464
2008	748	308	313	394	1155	332	975	967
2009	525	245	245	324	803	275	628	664

Zdroj: vlastní

České trestní právo je založeno na individuální odpovědnosti fyzických osob. Proto je trestní odpovědnost právnických osob neslučitelná s pojetím trestního práva ČR (které je založeno na individuálním zavinění) a s koncepcí trestu [6].

V současné době se množí hlasy požadující zavedení trestní odpovědnosti právnických osob, jelikož právnické osoby vystupují jako nástroje ke spáchání trestných činů. Pro nedostatek důkazů nelze v mnoha případech dovodit ani individuální trestní odpovědnost [6].

4 Ochrana bank vůči páchání úvěrových podvodů

4.1 Zaměstnanci

Každá organizace by se měla chránit před nekalými praktikami, které přicházejí zevnitř i zvenčí. Avšak málokterá má představu o tom, jak by měl vypadat jejich systém ochrany a prevence.

Začněme tedy vlastními zaměstnanci banky. **Zaměstnanci** jsou důležitou součástí dané organizace. Jedná se o její výkonné části. Je proto nutné dobře posoudit loajalitu a poctivost daného zaměstnance vůči své organizaci – bance. Neexistuje přesný návod, jak toho dosáhnout a jak tyto požadavky rozpoznat. Člověk, který se na první pohled může zdát jako poctivý a vyrovnaný se může po delší době projevit jako nespolehlivý, neseriózní, nečestný apod. Zaměstnanec, který precizně plní své pracovní úkoly, je schopný, dodržuje předepsané postupy, se může projevit jako velký podvodník.

Je důležité se pokusit prověřit zaměstnance pokud možno co nejdříve – tj. již při jeho přijetí do banky.

Některé banky jakož i některé velké firmy k prověření používají psychologické testy či vyšetření. Bohužel „*Dosavadní zkušenosti naznačují, že psychologické vyšetření umožňuje odhalit zejména skupinu vyhraněných (patologických) nepoctivců.*“ [2, str. 175]. Uvedený citát uvádí, že ani psychotesty, jak je také zkráceně nazýváme, nejsou při identifikaci charakteru člověka stoprocentní. U psychotestů je riziko, že budou posuzovat jen některé aspekty a neposuzují riziko vzhledem k realitě pracovní situace.

Většina bank má k tomuto účelu zvlášť vytvořené oddělení specialistů školených v oblasti psychologie. Jedná se o oddělení tzv. **lidských zdrojů** - neboli jednodušeji řečeno - personální oddělení. Výběrového řízení s novými zaměstnanci se účastní tito zástupci, kteří

na základě svých zkušeností a odborných znalostí spolu s vedoucími pracovníky dané banky posoudí, zda je přítomný žadatel vhodný na vybranou pracovní pozici.

Každý z nás se již nějakého výběrového řízení zúčastnil. Proto víme, že se otázky personálních pracovníků či vedoucích zaměstnanců netýkají jen našeho charakteru, jednání v krizových situacích, pracovních dovedností a schopností, ale i našeho soukromí, minulosti a našich budoucích plánů a cílů. Některé z těchto otázek nám nemusí být zrovna příjemné. Jelikož se jedná o velmi krátký rozhovor mezi zaměstnavatelem a jeho budoucím zaměstnancem, je důležité, aby banka alespoň v této krátké chvíli posoudila jeho charakter a povahové vlastnosti.

K tomuto účelu opět mají banky vytýčeny týmy či oddělení. Nazývají se tzv. **assessment centra** (v překladu hodnotící centra) [2]. Jedná se o praktické zkoušky, které simulují budoucí pracovní situace vyplývající z pracovní náplně. Při praktickém vystoupení se sleduje reakce uchazeče o zaměstnání, jeho chování, průbojnost, respekt, styl uvažování při řešení konkrétních situací.

Musím podotknout, že skutečná důvěra v nového zaměstnance se buduje průběžně na základě jeho činů a chování. Vzniká až po delší době jeho působení v bance. Někdy to může trvat i několik let.

Nefalšovaná poctivost zaměstnance a řešení rizikových situací daným zaměstnancem se opravdu reálně projeví až při řešení skutečných krizových problémů.

4.2 Vnitřní kontrolní systém

Z průzkumu v souvislosti s odhalováním vnitřních podvodných jednání je vymezeno pět nástrojů pro nalezení rizik a řešení:

- *„Posouzení slabin organizace v oblasti podvodného jednání*
- *Monitorování rizik a stanovení jasných procesů, které zajistí podporu a ochranu zaměstnancům informujícím o možných případech podvodů*
- *Účinné personální postupy zaměřené na usnadnění vnitřního šetření*

- *Spolehlivý plán reakce na podvodné jednání*
- *Komunikování jasného postoje organizace vůči podvodným jednáním směrem ke všem zainteresovaným stranám, uvnitř i vně organizace.*“ [2, str. 173].

Po přijetí zaměstnance do pracovního poměru nepřestávají banky sledovat jeho pracovní činnost. Kromě pravidelných kontrol se provádí i kontroly namátkové, činnost zaměstnance se monitoruje i elektronicky - prostřednictvím výpočetní techniky. Jednotlivé činnosti provedené v systému banky se archivují a sledují. Např. se monitoruje práce na PC v systémech banky. Je možné zjistit, kdo daný zásah do aplikace např. na účtu klienta provedl, kdy apod. Při práci zaměstnanců se tím vytrácí anonymita jednotlivých zásahů. Naopak se klade velký důraz na evidenci a monitorování. Každý zaměstnanec je přímo odpovědný za své důsledky. Všichni pracovníci, kteří manipulují s cennostmi (šeky, platebními kartami, pokladní hotovostí aj.) musí podepsat hmotnou odpovědnost za své konání. Bez hmotné odpovědnosti jim nemohou být tyto hodnoty svěřeny.

Důležitá jsou také opatření **psychologického charakteru**, což je např. nastavení vnitřních bariér, které musí zaměstnanec překonat při svém nekalém jednání. Je nutné, aby prohřešky vůči organizaci - bance - byly jasně definovány, zaměstnanec byl řádně poučen a znal případné následky svého konání. Dále je důležité udržovat pocit sounáležitosti zaměstnance se svou firmou, dobré pracovní prostředí, pocit soudržnosti, poskytovat výhody pro zaměstnance aj.

Poctivost zaměstnanců není automatickou součástí jejich působení v bance. Z tohoto důvodu je nutné, aby si zaměstnanci byli vědomi požadavků, které banka považuje za žádoucí. Do této oblasti můžeme zahrnout tzv. **etický kodex**, který stanovuje základní hodnoty dané banky, představuje základ firemní kultury, žádoucí způsob jednání a vystupování zaměstnance banky nejen ve vztahu s bankou jako takovou, ale i ve vztahu k jejímu okolí. Např. zachovávání dobré pověsti své i banky, uchovávání bankovního tajemství, zákaz upřednostnění svého osobního zájmu před zájmem banky apod. Každý zaměstnanec banky je povinen tento etický kodex a jeho požadavky respektovat. Přijetím etického kodexu na sebe zaměstnanec banky tento závazek přebírá [2, 21].

Provádí se také monitorování formou kamer - tzv. **videomonitorování**. Je nezbytné, aby všechna pracoviště se zvýšeným rizikem podvodu byla touto bezpečnostní technikou vybavena.

Každá banka má stanoven systém vnitřních zásad a předpisů. Jedná se o propracovaný celek předpisů a základních zásad při práci v bance. Jednotlivé předpisy přesně určují výkon na dané zaměstnanecké pozici a také stanovují přesné a závazné pracovní postupy při poskytování bankovních produktů. Za dodržování předpisů zaměstnancem banky je zodpovědný jeho nejbližší nadřízený - chcete-li vedoucí.

Proto je dalším z bezpečnostních opatření **rozdělení pravomocí a odpovědností**. Jedná se o pravomoci k výkonu konkrétních činností a může se také jednat o omezení v oblasti objemu poskytovaných úvěrů, nastavení limitů aj.

U činností, které nabízejí možnosti zneužití se využívá tzv. **princip čtyř očí**. viz [2] „*Four - eyes principle - princip čtyř očí: jedno z kritérií autorizace, kdy za každou bankovní operaci nesou odpovědnost alespoň dvě osoby v bance.*“ [18] Toto bezpečnostní pravidlo se využívá především v úvěrové oblasti, ale i při manipulaci s hotovostí aj.

Pravidlo autorizace - jedná se o bezpečnostní proceduru následného ověření a schválení prováděné transakce nadřízeným pracovníkem. Ověření se provádí např. u bezhotovostních finančních transakcí. Při překročení stanoveného finančního limitu musí být transakce schválena supervizorem neboli autorizátorem. Jedná se většinou o vedoucího pracovníka nebo pracovníka s vyšší pravomocí, který je oprávněn k jejímu schválení [33].

Rotace zaměstnanců - jedná se o preventivní opatření banky a znamená, že každý vedoucí zaměstnanec aj. bude po určité době přeložen na jinou pracovní pozici v rámci banky. Hlavním cílem tohoto opatření je, aby zaměstnanci v rámci banky „kolovali“. Pohyb zaměstnanců má snížit příležitosti ke vzniku podvodných jednání, korupce aj. Dále vynucuje nepřítomnost zaměstnanců a vedoucích pracovníků na pracovišti. Může se jednat o minimální stanovený počet dní, po které se daný zaměstnanec nesmí v práci zdržovat - např. dovolená, nemocenská aj. [2]

Nezávislé a nahodilé kontroly zajišťují určitý druh nejistoty z odhalení při podvodném jednání zaměstnance. **Audit** je stále nejspolehlivějším prostředkem k odhalení vnitřních podvodných jednání. Slovo audit bychom mohli nazvat jako ověření správnosti. Je prováděn auditorem. Auditor provádí kontrolu správnosti námi stanovených cílů. Cíle jsou odvozeny z praxe a většinou je stanoví vedení banky. Jedná se o stanovení postupů, kontrol a rizik v konkrétní sledované oblasti. Po skončení práce auditor vydá své stanovisko. Identifikuje silné a slabé stránky organizace. Jeho hlavním cílem je ujistit se o správném provádění jednotlivých transakcí, operací apod. [2, 7]

„Jak vyplývá z průzkumu hospodářské kriminality, provedeného společností PricewaterhouseCoopers, jehož výsledky byly uvedeny v časopise Podnikání v praxi, jsou případy vnitřních podvodných jednání odhalovány zejména na základě:“ (viz Tab. 4.1) [2, str.172].

Tab. 4.1 Počet případů odhalování vnitřních podvodných jednání

Příčiny odhalení podvodných jednání	ČR	Západní Evropa
Varování	20	27
Změny ve vedení společnosti	7	8
Auditem	53	48
Systémem řízení rizik	33	28
Náhodou	20	33 ⁶²
	% organizací	

Zdroj: [2, str. 172]

Analytickou, metodickou, školící a kontrolní činnost v oblasti prevence a odhalování podvodných jednání zastává tzv. **Fraud Control Manager** [2]. V některých organizacích je také označován jako **Risk Manager** [17] - neboli osoba, která řídí riziko. Analyzuje jednotlivá rizika, předkládá návrhy opatření k minimalizaci potenciálních rizik, provádí kontrolu ochranných a zabezpečovacích zařízení.

Zaměstnance je potřeba nejen kontrolovat a prověřovat, ale také i proškolen. Nejen, že oni sami mohou podvody páchat - jsou především důležitými články při odhalování a zjišťování podvodů, které páchají klienti dané banky. Aby byli schopni posoudit rizikovost klientova chování a jednání, je důležité, aby byli na tento úkol svou organizací dostatečně

přípravě. Může se jednat o různé typy školení zaměřených na danou problematiku úvěrových podvodů apod., kde zřejmě nejvíce přínosné budou příklady z praxe a poznatky z terénu. Je důležité, aby zaměstnanec znal znaky podvodného jednání a tím je uměl identifikovat. Dále musí znát způsob, jak a komu podvodné jednání oznámit či s kým ho může konzultovat, a v neposlední řadě i jak se má při podvodném jednání s klientem správně chovat, aby nevzbudil pachatelovo podezření z prozrazení apod.

Zaměstnanec banky musí dodržovat tzv. **bankovní tajemství** - nesdělovat žádné informace neoprávněným osobám a především čelit zájmu novinářů [2].

4.3 Ochrana banky před vnějšími vlivy

Politiku „**Poznej svého klienta**“ - zkráceně „**KYC**“ - „Know your customer“ řadíme sice do systému vnitřních kontrolních zásad, jedná se však o bezpečnostní opatření ve vztahu ke klientům banky. Pomáhá zaměstnanci banky u klienta identifikovat rizikové signály. Díky této politice, která udává základní charakteristické rysy podvodného jednání, si je zaměstnanec schopen vytvořit na základě znalostí o klientovi, o jeho chování a jednání jakýsi ekonomický profil a vyhodnotit případné odchylky od obvyklých způsobů. Např. se zabývá způsobem identifikace klienta při jeho přijetí do banky, zjišťuje informace o jeho aktivitách, dále se zabývá průběžným vyhodnocováním jeho finanční situace, sledováním neobvyklých transakcí prováděných klientem, zjišťování rizikových faktorů vyplývajících z jeho jednání, podnikání aj. Dále tato politika určuje, zda banka s klientem na základě zjištěných informací vstoupí do smluvního vztahu apod. [4]

Tato bezpečnostní politika je velmi užitečná právě v případě poskytování úvěrů. Je důležité, aby měl zaměstnanec banky přehled o aktivitách svého klienta. Jedná se především o obor podnikání, zaměstnání, transakcích prováděných na účtu, jeho dodavatelích či odběratelích, ale také jeho rodinného zázemí - manželce, dětech či ekonomicky spjatých skupinách apod. Na základě těchto informací je schopen identifikovat podezřelého klienta, posoudit vhodnost poskytnutí a návratnosti úvěru. Je příp. schopen posoudit slabé stránky klienta či rizika, která by banku mohla postihnout.

Pro názornost uvádím příklady podezřelého chování při žádosti o úvěr:

- Společnost žádá o poskytnutí úvěru v malé venkovské pobočce banky, která se nachází daleko od jejího hlavního sídla. V místě, kde se pobočka nachází společnost nevyvíjí žádnou podnikatelskou aktivitu.
- Při projednávání žádosti o poskytnutí úvěru jsou žadatelé doprovázeni osobami, které se odmítají identifikovat a jejich úloha při jednání je nejasná apod. [4].

Ne každý žadatel o úvěr je klientem dané banky. Proto výše uvedenou politiku zaměstnanec nemůže zcela uplatnit u nového klienta, který do banky přichází poprvé a ihned žádá o úvěr. Z tohoto důvodu banka s každým klientem (žadatelem o úvěr) provádí tzv. **skóring** - neboli na základě získaných informací sdělených či předložených klientem - provede celkové zhodnocení jeho finanční situace. V tomto případě zjištěné informace vyhodnocuje interní aplikace banky.

Žadatelé o úvěr se mnohdy mimo jiné snaží zatajit existenci svých závazků (dalších existujících úvěrů). Při žádosti o úvěr nejsou ochotni tyto informace sdělit či je záměrně zatajují. K jejich identifikaci slouží bance externí registry. Mezi nejvýznamnější patří např. **Centrální registr úvěrů, Bankovní a Nebankovní registr klientských informací a registr SOLUS** apod.

Centrální registr úvěrů (zkráceně CRÚ) umožňuje výměnu informací mezi jednotlivými účastníky CRÚ. Jedná se o banky se sídlem na území ČR a pobočkami zahraničních bank působících na území ČR a Českou konsolidační agenturu. Informuje o úvěrových závazcích fyzických osob podnikatelů a právnických osob. Projekt připravila ČNB ve spolupráci s Českou bankovní asociací. CRÚ zahájil činnost v listopadu roku 2002 [2, 15].

Bankovní (obsahuje informace pouze o fyzických osobách a podnikatelích) a **Nebankovní** (obsahuje navíc i informace o právnických osobách) **registr klientských informací** zajišťuje vzájemnou informovanost finančních institucí (banky, stavební spořitelny) o úvěrovaných klientech, jejich bonitě a důvěryhodnosti se splácením úvěrů. Leasingové a ostatní úvěrové společnosti, které mají smlouvu s nebankovním registrem, mohou data z úvěrového registru získávat díky jejich vzájemné výměně mezi úvěrovým a neúvěrovým registrem. Právo žádat informace z těchto registrů má finanční instituce, která

má podepsanou smlouvu a splňuje požadavky dané provozovatelem daného registru. Právo na získání informace z registru vzniká finanční instituci v okamžiku, kdy u ní žádáte o nějaký úvěrový produkt nebo již nějaký využíváte. Při náhledu do bankovního registru nepotřebují banky souhlas klienta. Vyplývá to ze zákona o bankách. Naopak při náhledu do nebankovního registru je tento souhlas nutný. Bankovní registr klientských informací je provozován společností CBCB - Czech Banking Credit Bureau, a.s. Nebankovní registr klientských informací provozuje zájmové sdružení LLCB - Leasing a Loan Credit Bureau. Organizátorem obou registrů je společnost CCB - Czech Credit Bureau, a.s. Společnost CBCB byla do obchodního rejstříku zapsána dne 13.9.2000. Vzhledem k povaze její činnosti zákon ukládá, aby byla ve vlastnictví banky nebo bank. Proto její akcie v roce 2001 odkoupilo pět českých bank - Česká spořitelna, a.s., Československá obchodní banka, a.s., GE Money Bank, a.s., UniCredit Bank Czech Republic, a.s. a Komerční banka, a.s. [13]

SOLUS je zájmové sdružení právnických osob na ochranu leasingu a jiných finančních služeb poskytovaných spotřebitelům. Informuje banky především o problémech klienta se splácením jeho závazků vůči členům tohoto sdružení. Členy sdružení jsou např. Cetelem, Essox, ČSOB leasing aj.) Vede dva negativní registry klientských informací. Registr FO - fyzických osob (spotřebitelů) a Registr IČ - fyzických osob podnikatelů a právnických osob. SOLUS je zaregistrován a zahájil činnost v červnu 1999 [30].

Neméně známý pomocník při vyhledávání dlužníků je také **insolvenční rejstřík** neboli **ISIR**. Jedná se o informační systém Ministerstva spravedlnosti. V insolventním rejstříku je možné vyhledat pouze dlužníky, proti kterým bylo zahájeno insolvenční řízení po 1. lednu 2008.

5 Závěr

Cílem mé práce bylo analyzovat problematiku zkreslování údajů při žádosti o úvěr v bance, zjistit příčiny vzniku této kriminality a osoby, které ji páchají. Dále se pokusit vyvodit ekonomické a trestněprávní důsledky a osvětlit prvky prevence a ochrany.

Myslím, že se mi v mé práci tuto problematiku podařilo dostatečně objasnit. Nárůst ekonomické a finanční kriminality byl především způsoben zavedením ekonomických změn, které následovaly po roce 1989, a které jsou i doposud příčinou nejistoty a příp. nezdaru ve finančních záležitostech občanů či obchodních společností tohoto státu. Jedním ze znaků finanční kriminality je páchání úvěrových podvodů. Páchají je různé vrstvy občanů, podnikatelé, obchodní společnosti a dokonce i vlastní zaměstnanci či management aj. K dosažení svého prospěchu zneužívají důvěřivosti či naivity jiných osob a při trestné činnosti využívají nejen prostředníky - bílé koně, ale i svého pracovního nebo společenského postavení. Základem podvodných jednání jsou především nepravdivé, neúplné, zkreslené údaje, informace či data, která směřují k získání osobního prospěchu jejího pachatele. Dochází k falšování občanských průkazů a vzniku falzifikátů listin a dokumentů předkládaných bankám, přepisování, pozměňování či vymazávání údajů, vzniku korupce atd. V důsledku zkreslování údajů dochází k poskytování rizikových úvěrů. Úvěry nejsou řádně spláceny, vzrůstá delikvence a úvěrová zadluženost obyvatelstva, která ohrožuje nejen hospodaření bank jako takových, ale má i negativní vliv na ekonomický rozvoj státu. Tím dochází k jeho stagnaci či poklesu. Páchání podvodů má negativní dopad i na osoby, které je provádí. Trestněprávní odpovědnost jsem popsala v kapitole 3.4. Banky vzájemně spolupracují v oblasti prevence a zjišťování úvěrové angažovanosti svých klientů. Shromažďují získané informace a data do úvěrových aj. registrů, ze kterých je následně v případě potřeby čerpají. Každá banka si vytváří i svůj vnitřní ochranný systém - formou omezení a nastavení pravomocí, zaměstnanci jsou povinni dodržovat etický kodex, je využívána KYC politika, apod.

Podvodné jednání není možné zcela odstranit. Je ale důležité ho co nejvíce eliminovat, věnovat se oblasti prevence - nedávat příležitost ke vzniku podvodu a především neustále zdokonalovat techniky, které používáme na jejich odhalování, identifikaci apod.

Největší riziko pro banky vidím na straně jejích zaměstnanců, kteří páchají úvěrové podvody buď sami nebo ve spojení s další osobou mimo banku.

V oblasti prevence proti úvěrovým podvodům zaměstnanců bych kromě povinných školení, namátkových kontrol aj. doporučovala orientovat se na jeho osobnostní faktory (popisují ve své práci). Z mého pohledu, je důležité, se zaměstnancem udržovat neustálý kontakt, sledovat jeho soukromí, rysy chování při výkonu pracovní činnosti, nálady, charakter apod. Za prospěšné bych považovala zavedení osobních pohovorů s nadřízeným či jinou, k tomu oprávněnou osobou, které by vedly k vyřešení jeho pracovních problémů, dotazů či příp. pracovní nespokojenosti. Zároveň by tyto pohovory poskytovaly obraz o tom, jak to „vypadá“ na pracovišti. Je důležité, aby zaměstnanec získal pocit důvěry. Další možností může být udržování kontaktu se zaměstnancem formou pořádání společné akce (např. s rodinnými příslušníky), díky které může dojít k utužení kolektivu, poznání jeho jednotlivých členů, vytvoření týmového ducha apod.

Náhled bank do registrů (bankovní, nebankovní, CRÚ apod.) je z hlediska identifikace úvěrové minulosti klienta velmi důležitý. Své opodstatnění má ale tehdy, pokud jsou tyto registry pravidelně aktualizovány a pokud jsou nové informace do těchto registrů dodávány bankami včas.

Vzhledem k výše uvedenému, je nutné, aby banky věnovaly ochraně před vnitřními a vnějšími riziky náležitou pozornost. Základní požadavky bych shrnula do několika bodů:

- **Prevence** - má za cíl snížit možnost vzniku podvodného jednání. Nedávat příležitost k páchání podvodů, neustálá kontrola zaměstnanců a okolního prostředí.
- **Identifikace** - odhalení - včas identifikovat riziko vzniku a oblastí výskytu podvodných jednání, posoudit zranitelné oblasti banky.
- **Informace** – zajistit informovanost zaměstnanců o možných typech podvodů, uvádět příklady podvodných jednání, pořádat školení, odborný výcvik apod.

- **Analýza** - analyzovat příčiny vzniku podvodu (proč vznikly a jak k nim došlo) a možné důsledky pro banku, analyzovat vznik příležitostí k páchání podvodných jednání apod.
- **Reakce** - adekvátně reagovat na vznik rizika či podvodu, vyvodit odpovědnost zaměstnanců, zachovávat bankovní tajemství, archivace apod.
- **Opatření** - přijetí vhodných nápravných opatření, vyhodnocení jejich efektivnosti, stanovení odpovědnosti apod.
- **Kontrola** - kontrola dodržování stanovených postupů a nařízení, stanovení systému vnitřní kontroly, bezpečnostní politika.
- **Vynutitelnost** - trvat a vynucovat dodržování bezpečnostních zásad, postupů aj. tak, aby nedošlo k jejich ignorování ze strany zaměstnanců bank.

Seznam použité literatury

Knihy:

1. ČASTORÁL, Z. *Ekonomická kriminalita (z pohledu řízení a správy)*. 1. vyd. Praha: Vysoká škola finanční a správní, o.p.s. v edici EUPRESS, 2007. 184 s. ISBN 978-80-86754-83-3.
2. ČÍRTKOVÁ, L. *Podvody, zpronevěry, machinace (možnosti prevence, odhalování a ochrany před podvodným jednáním)*. 1. vyd. Praha: ARMEX PUBLISHING s.r.o., 2005. 266 s. ISBN 80-86795-12-8.
3. FRYŠTÁK, M. *Hospodářská kriminalita z pohledu teorie a praxe*. 1. vyd. Ostrava, Praha: KEY Publishing s.r.o. společně s nakladatelstvím VIP Books s.r.o., 2007. 205 s. ISBN 978-80-87071-18-2 (KEY Publishing s.r.o.), ISBN 978-80-87134-34-4 (VIP Books s.r.o.).
4. KALABIS, Z. *Boj bank proti praní špinavých peněz*. 1. vyd. Praha: Bankovní institut vysoká škola, a.s., 2009. 92 s. ISBN 978-80-7265-147-4.
5. PROTIVÍNSKÝ, M. *Bankovní loupeže (přepadení bank, peněžních transportů a kriminalita v bankovníctví)*. 1. vyd. Praha: Armex ve spolupráci s TRIVIS Soukromou veřejnoprávní akademií a Vyšší odbornou školou, spol. s r.o., 2001. 280 s. ISBN 80-86244-21-0.
6. RUŽIČ, D. *Vývoj hospodářské kriminality v letech 2003 2008 a její legislativní úprava v České republice včetně porovnání s právní úpravou ve Slovenské republice*. 1. vyd. Kunovice: Evropský polytechnický institut, s.r.o., 2009. 130 s. ISBN 978-80-7314-199-8.
7. SARDI, A. *Vnitřní bankovní audit*. Přel. J.Baumruková. 1. vyd. Praha: HZ Praha, spol. s r.o., 1996. 112 s. ISBN 80-86009-05-X.
8. ŠÁMAL, P. a kol. *Trestní zákoník II. § 140 až 421. Komentář*. 1. vyd. Praha: C. H. Beck, 2010. 2011 s. ISBN 978-80-7400-178-9.
9. TERYNGEL, J. *Podnikání, hospodářské a majetkové trestné činy*. 3. vyd. Praha: PROSPEKTRUM, 1991. 224 s. ISBN 80-85431-02-5.

Časopisy:

10. RADA, I. *Souběh funkce (člena) statutárního orgánu a vedoucího zaměstnance*. Právní rozhledy – časopis pro všechna právní odvětví, 2006, roč. 14, č. 1, s. 20. ISSN 1210-6410.

Zákony:

11. PORADCE, s.r.o. *ZÁKONY II/2010. Zákon č. 40/2009 Sb. Trestní zákoník ve znění zákona č. 306/2009 Sb.* 1. vyd. Český Těšín: PORADCE, s.r.o., 2010. 768 s. ISSN 1802-8276.

Internetové zdroje:

12. Asociace na ochranu věřitelů České republiky. *Pohledávky bankovního sektoru a finančních institucí* [online]. [cit. 2011-02-05] Dostupné z: <http://www.anov.cz/problematika-pohledavek/vseobecne/pohledavky-bankovniho-sektoru-a-financnich-instituci/>
13. CBCB. *Průvodce úvěrovými registry* [online]. [cit. 2011-01-23] Dostupné z: http://www.cbcb.cz/download/Pruvodce_uverovymi_registry.pdf
14. Českomoravské konfederace odborových svazů oddělení makroekonomických analýz a prognóz. *Analýza vývoje v oblasti zadlužení domácností v ČR* [online]. [cit. 2011-01-30] Dostupné z: <http://ww2.cmkos.cz/dokumenty/040405analyzazadluzeni.doc>
15. Česká národní banka. *Ostrý provoz Centrálního registru úvěrů ČNB* [online]. [cit. 2011-01-23] Dostupné z: http://www.cnb.cz/cs/verejnost/pro_media/clanky_rozhovory/media_2002/cl_02-021212.html
16. Český statistický úřad. *Česká republika: hlavní makroekonomické ukazatele* [online]. [cit. 2011-01-29] Dostupné z: [http://www2.czso.cz/csu/redakce.nsf/c5cfebc9de6e905c125723a004180a6/a1da0f29e2a50b32c12570820040b5d5/\\$FILE/HLMAKRO.xls](http://www2.czso.cz/csu/redakce.nsf/c5cfebc9de6e905c125723a004180a6/a1da0f29e2a50b32c12570820040b5d5/$FILE/HLMAKRO.xls)
17. Encyklopedie profesí. *Manažer řízení rizika* [online]. [cit. 2011-01-23] Dostupné z: <http://poradna.prace.cz/encyklopedie-profesi/m/manazer-rizeni-rizika/>

18. Lecyklopaedia. *Four-eyes-principle* [online]. [cit. 2011-01-06]
Dostupné z: <<http://leccos.com/index.php/clanky/foureyes-principle>>
19. Občanské sdružení Oživení. *Program Bezkorupce* [online]. [cit. 2010-12-1] Dostupné z: <<http://www.bezkorupce.cz/2007/11/dusledky-sede-ekonomiky/>>
20. Portál Agentka. *Orgány společnosti* [online]. [cit. 2011-01-30] Dostupné z: <<http://www.agentka.cz/cz/zakony-hledani>>
21. Portál Drogy-info. *Etický kodex* [online]. [cit. 2011-01-30] Dostupné z: <http://www.drogy-info.cz/index.php/layout/set/print/info/glosar_pojmu/e/eticky_kodex>
22. Portál Finance. *Nejvíce dlužníků v ČR je ve věku 31-40 let* [online]. [cit. 2011-01-02] Dostupné z: <<http://www.finance.cz/zpravy/finance/283611-nejvice-dluzniku-v-cr-je-ve-veku-31-40-let-/>>
23. Portál iDNES. *Alespoň s jednou půjčkou má zkušenost 80 procent Čechů* [online]. [cit. 2011-02-05] Dostupné z: <http://finance.idnes.cz/je-v-cesku-vic-zadluzenych-pstrosu-kukacek-nebo-smolaru-hlasujte-pyq-/uves.aps?c=A100322_090426_uver_sov>
24. Portál iDNES. *Objem nesplácených úvěrů od prosince 2008 roste* [online]. [cit. 2011-02-04]. Dostupné z: <http://finance.idnes.cz/objem-nesplacenych-uveru-od-prosince-2008-roste-for-/uver.asp?c=A090518_133551_uver_bab>
25. Portál iDNES. *Policie řeší stále víc úvěrových podvodů mezi členy rodiny* [online]. [cit. 2011-02-05] Dostupné z: <http://finance.idnes.cz/policie-resi-stale-vic-uverovych-podvodu-mezi-cleny-rodiny-p4o-/uver.asp?c=A100226_1342115_uver_hru>
26. Portál iDNES. *Barak Alon je na svobodě* [online]. [cit. 2010-12-25] Dostupné z: <http://ekonomika.idnes.cz/barak-alon-je-na-svobode-0vv-/ekonomika.aspx?c=A030908_194803_ekonomika_mad>
27. Redakce VašeVěc. *Zásadní ekonomické průšvihy státu se nedějí nahodile* [online]. [cit. 2010-12-29] Dostupné z: <[http://vasevec.cz/blog/zasadni-ekonomicke-prusvihy-statu-se-nedeji-nahodile/?Key=e0baf5851ce9357447af34d69c3899f4&Handler=CMS_Module_Blogs@likeIt\(2780\)](http://vasevec.cz/blog/zasadni-ekonomicke-prusvihy-statu-se-nedeji-nahodile/?Key=e0baf5851ce9357447af34d69c3899f4&Handler=CMS_Module_Blogs@likeIt(2780))>
28. Server osobních financí Měšec. *Běžné podvody se už nenosí* [online]. [cit. 2011-02-05] Dostupné z:

- <<http://www.mesec.cz/clanky/podvodnikum-se-dari-bili-kone-maji-dobrou-pastvu/>>
29. Slovníček pojmů. *Spořicí účty na českém trhu* [online]. [cit. 2011-01-30] Dostupné z: <<http://sporime.cz/slovnicek-pojmu/>>
30. Solus. *Hlavní stránka* [online]. [cit. 2011-01-23] Dostupné z: <<https://www.solus.cz/hlavni-stranka/>>
31. Solus zájmové sdružení právnických osob. *Období rychlého tempa růstu objemu úvěrů pomalu končí* [online]. [cit. 2011-02-04] Dostupné z: <https://www.solus.cz/files/File/TZ_-_22122006_-_seminar2.htm> [citováno 2011-02-04].
32. Statistika a výkaznictví Ministerstva spravedlnosti. *Statistická ročenka kriminality* [online]. [cit. 2011-01-30] Dostupné z: <http://cslav.justice.cz/portal/page/portal/cslav_public/cslav_public_rocenky>
33. TICHÝ, J. *Autorizace a přístupová práva* [online]. 2004, srpen [cit. 2011-01-30] Dostupné z: <<http://www.jantichy.cz/diplomka/pozadavky/autorizace>>
34. Wikipedie. *Bílý kůň* [online]. [cit. 2010-12-20] Dostupné z: <http://cs.wikipedia.org/wiki/B%C3%AD%C3%BD_k%C5%AF%C5%88>
35. Wikipedie. *Korupce* [online]. [cit. 2011-01-23] Dostupné z: <<http://cs.wikipedia.org/wiki/Korupce>>
36. Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákon. *Trestné činy* [online]. [cit. 2011-01-02] Dostupné z: <<http://vfu-www.vfu.cz/legpo/CD/navmgr/trestni.htm>>

Seznam zkratek:

aj.	a jiné
apod.	a podobně
a.s.	akciová společnost
atd.	a tak dále
č.	číslo
ČNB	Česká národní banka
ČR	Česká republika
HDP	hrubý domácí produkt
JČ	Jihočeský
JM	Jihomoravský
Kč	koruna česká
Mil.	milion
Min.	minimum
Mld.	miliarda
např.	například
Obr.	obrázek
příp.	případně
r.	rok
Sb.	Sbírka
SČ	Středočeský
SM	Severomoravský
s.r.o.	společnost s ručením omezeným
Stč	Středočeský
Tab.	tabulka
tj.	to je
tzn.	to znamená
tzv.	tak zvaně, tak zvaný
VČ	Východočeský
Zvl.	Zvláštní

Prohlášení o využití výsledků bakalářské práce

Prohlašuji, že

- jsem byla seznámena s tím, že na mou bakalářskou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. – autorský zákon, zejména § 35 – užití díla v rámci občanských a náboženských obřadů, v rámci školních představení a užití díla školního a § 60 – školní dílo;
- beru na vědomí, že Vysoká škola báňská – Technická univerzita Ostrava (dále jen VŠB-TUO) má právo nevýdělečně, ke své vnitřní potřebě, bakalářskou práci užít (§ 35 odst.3);
- souhlasím s tím, že bakalářská práce bude v elektronické podobě archivována v Ústřední knihovně VŠB-TUO a jeden výtisk bude uložen u vedoucího bakalářské práce. Souhlasím s tím, že bibliografické údaje o bakalářské práci budou zveřejněny v informačním systému VŠB-TUO;
- bylo sjednáno, že s VŠB-TUO, v případě zájmu z její strany, uzavřu licenční smlouvu s oprávněním užít dílo v rozsahu § 12 odst. 4 autorského zákona;
- bylo sjednáno, že užít své dílo, bakalářskou práci, nebo poskytnout licenci k jejímu využití mohu jen se souhlasem VŠB-TUO, která je oprávněna v takovém případě ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které byly VŠB-TUO na vytvoření díla vynaloženy (až do jejich skutečné výše).

V Ostravě dne 11.5.2011

.....
Alice Lhotáková

Adresa trvalého pobytu studenta:

Ó. Lysohorského 619, 738 01 Frýdek-Místek